



รายงานวิจัยเชิงบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

เรื่อง

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

คณะวิจัย

รังสรรค์ สุคำภา และคณะ

ภายใต้ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาสร้างพลังร่วมในการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่
ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน
โครงการย่อยที่ 2 สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่เหมาะสม
กับการพัฒนาเชิงพื้นที่

รายงานการวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โดยผ่าน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนัก 3

ปีงบประมาณ 2561

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยและชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทด้านสภาพแวดล้อม ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมชุมชนท้องถิ่น

โดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความตระหนักรู้ของคนในชุมชนต่อการจัดการขยะของตนเองในระดับครัวเรือน จากสนทนากลุ่ม (focus group) ทำให้ทราบปัญหาที่ชุมชนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว มองว่าเป็นปัญหาเร่งด่วน ควรที่จะได้รับการแก้ไข คือ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงนำประเด็นปัญหานี้มาวิเคราะห์ โดยมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนของคุณลักษณะด้านการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ว่าแต่เดิมแล้วมีวิธีการจัดการขยะด้วยวิธีใด และมีโครงการ หรือการหนุนและส่งเสริมให้ชุมชนจัดการขยะในชุมชนตนเองอย่างไร นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังพยายามศึกษาการรับรู้ของคนในชุมชนระดับครัวเรือนว่ามีมุมมองต่อการจัดการขยะอย่างไร และสะท้อนออกมาในเชิงพฤติกรรมในการจัดการขยะอย่างไร นอกจากนี้ ข้อมูลในเชิงการรับรู้แล้ว ยังเก็บข้อมูลปริมาณ และประเภทของขยะในระดับครัวเรือนว่าในแต่ละวันครัวเรือนทำให้เกิดปริมาณขยะจำนวนเท่าใด และจำแนกตามประเภทได้อย่างไรบ้าง สรุปได้ดังนี้

จากเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อวัดประเมินระดับความตระหนักรู้ของประชาชนในเขตการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 100 คน (ครัวเรือน) มีอายุเฉลี่ย 44.15 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 89.0 รองลงมามีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร/ชาวสวน/ชาวไร่ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมามีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และน้อยที่สุด คือ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามท่านใดมีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 5,000-10,000 บาท จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0

และน้อยที่สุด คือ มีรายได้ 10,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 รองลงมา มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 3-5 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และน้อยที่สุด คือ มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สามารถจำแนกระดับความเห็นเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 6 การคัดแยกมูลฝอยทำให้ลดปริมาณขยะ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ($\bar{X} = 4.69$) รองลงมา คือ งานที่ 2 การทิ้งขยะลงถังเป็นหน้าที่ที่ทุกคนพึงปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ($\bar{X} = 4.58$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4 หากไม่มีถังขยะหน้าบ้านสามารถนำขยะไปทิ้งในที่สาธารณะได้ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 ($\bar{X} = 2.72$)

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านความคิด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สามารถจำแนกระดับความตระหนักรู้ในการจัดการขยะเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 13 หากทุกคนทำความสะอาดหน้าบ้านและคัดแยกขยะมูลฝอยจะทำให้ชุมชนน่าอยู่มากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ($\bar{X} = 4.74$) รองลงมา คือ ข้อที่ 9 การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ($\bar{X} = 4.65$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 14 การคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้เสียเวลาโดยใช่เหตุ ด้านขั้นตอนการให้บริการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ($\bar{X} = 2.78$)

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านการลงมือทำ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สามารถจำแนกระดับความตระหนักรู้เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 16 ปัจจุบันท่านทิ้งขยะลงที่จัดเก็บทุกครั้งด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมา คือ ข้อที่ 24 ในที่สาธารณะท่านได้ทิ้งขยะตามประเภทของถังที่หน่วยงานรัฐได้จัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด

โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ($\bar{X} = 4.37$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อที่ 22 ท่านมีการนำขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่เป็นประจำ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ($\bar{X} = 3.81$)

ค่าเฉลี่ยปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องกำจัด ต่อ 1 วัน ค่าเฉลี่ยของ ขยะอินทรีย์ ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก ใบไม้ และกระดาษรีไซเคิล เท่ากับ 1.38 กิโลกรัมต่อวัน/ครัวเรือน ส่วนขยะประเภทอื่นๆ ค่าเฉลี่ยของการเกิดขยะเท่ากับ 2.21 ขึ้นต่อวัน/ครัวเรือน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สามารถจำแนกระดับความตระหนักผู้เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อย ได้ดังนี้ ขยะรีไซเคิล ประเภทพลาสติก ค่าเฉลี่ยมากที่สุด จำนวน 4.23 ขึ้น/วัน/ครัวเรือน รองลงมา คือ ขวน้ำพลาสติก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ขึ้น/วัน/ครัวเรือน และ จำนวนน้อยที่สุด คือ เหล็ก ทองแดง และสังกะสี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.54 ขึ้น/วัน/ครัวเรือน

พื้นที่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ทั้ง 16 ชุมชน ยังมีได้มีการคัดแยกขยะอย่างถูกสุขลักษณะ มีรถจัดเก็บขยะเข้าถึงชุมชนเพียง 6 ชุมชนเท่านั้น ที่เหลืออีก 10 ชุมชน จึงจำเป็นต้องจัดการขยะด้วยชุมชนเอง อีกทั้ง ในแต่ละปีจำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะจำนวนมาก ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีการจัดโครงการอบรมให้ความรู้ในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี แต่ในทางปฏิบัติยังมิได้เกิดขึ้นมากนัก ประชาชนในแต่ละชุมชนยังมิได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการขยะมากนัก อย่างไรก็ตาม ก็มีบางครัวเรือนในบางชุมชน มีการจัดการขยะภายในครัวเรือนของตนเองอย่างถูกต้องอยู่แล้ว แต่ขาดการสานต่อ และขยายผลไปสู่ครัวเรือน หรือชุมชนอื่นๆ จากการดำเนินงานวิจัย มีส่วนทำให้เกิดเครือข่ายเพื่อกระตุ้นให้เกิดแนวคิดเพื่อการจัดการขยะให้เกิดความยั่งยืน ต่อเนื่อง และอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการจัดประชุมผู้นำชุมชน อาสาสมัครประจำชุมชน และตัวแทนผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมาระดมความคิดเห็น และเสนอแนะแนวทาง รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ หรือวิธีการจัดการขยะในครัวเรือนที่พอเป็นแบบอย่างได้ หลังจากการจัดประชุม ระดมความคิดเห็น และวิธีการจัดการขยะในชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังมีอาจถือได้ว่าเกิดนวัตกรรมการจัดการขยะของชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ มีบางชุมชนมองว่า โครงการจัดการขยะระดับชุมชนจะเกิดความยั่งยืนได้ จำเป็นต้องเชื่อมโยงโครงการจัดการขยะเข้ากับเรื่องปากท้อง ความกินดีอยู่ดี เพื่อก่อให้เกิดรายจุนเจือในครอบครัว และเป็นกลยุทธ์ดึงความสนใจไปที่ประเด็นอื่นๆ ที่ไม่ใช่เรื่องขยะ แต่จุดหมายปลายทางก่อให้เกิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนขึ้นได้ในอนาคต

การเข้าไปหนุนเสริมของสถาบันการศึกษาสามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนมากขึ้น การสนับสนุนให้มีการบูรณาการทำงานร่วมกันมากขึ้น และเป็นไปอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ควร

เชื่อมโยงการจัดการขยะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องปากท้อง ความกินดีอยู่ดี กล่าวคือ การจัดการขยะควรมีส่วนช่วยในการเพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายที่ได้จากขยะ และการจัดตั้งกองทุนขยะ ธนาคาร หรือ ฅมาปนกิจจากขยะ เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน เนื่องจากว่า เป็นจุดที่ทำให้คนในชุมชนเล็งเห็นว่าตนเองจะได้รับอะไรบ้างจากการจัดการขยะ และจะทำให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงานภายในชุมชน หรือแม้แต่วระดับตำบล หรือจังหวัดต่อไป

หัวข้อวิจัย	การบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว	
ชื่อผู้วิจัย	รังสรรค์ สุคำภา	หัวหน้าโครงการวิจัย
	อมรรักษ์ สวนชูผล	ผู้ร่วมวิจัย
	พัฒนกร สอนไฉ	ผู้ร่วมวิจัย
	มนัส สายเสมา	ผู้ร่วมวิจัย
	ชาคริต ศรีทอง	ผู้ร่วมวิจัย
	พรนภา เตียสุทธิกุล	ผู้ร่วมวิจัย
หน่วยงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว	
ปีงบประมาณ	2561	

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาแนวทางการบริหารท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ในกรณีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว และ (๒) มุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยและชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทด้านสภาพแวดล้อม ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม และ (๓) เพื่อสร้างนักวิจัยท้องถิ่นที่มีคุณภาพและพัฒนาสมาชิกชุมชนท้องถิ่นให้สามารถเป็นนักวิจัย ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาของตนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่ศึกษา พบว่า การสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันทำให้เกิดเครือข่ายการจัดการขยะในระดับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทเป็นผู้ประสานงานหลัก เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการจัดการขยะมูลฝอยไปแต่ละชุมชน โดยมีนักวิจัยในระดับชุมชน หรือระดับหมู่บ้าน เป็นผู้ประสานงาน และสร้างความตระหนักรู้ต่อบทบาทของคนในชุมชนในการจัดการขยะ

Research Title	Participatory Solid Waste Management of Ban Kaeng Sub-District Administrative Organization Area, Mueang Sa Kaeo District, Sa Kaeo Province
Author	Rangsan Sukhampha Amornrak Suanchoopol Phannakorn Sornwai Manas Saisema Chacrist Srithong Pornapa Teasuthikul
Faculty	Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
Year	2018

Abstract

The objectives of this research were to (1) study local community administration approach with participation in case of participatory solid waste management in Ban Kaeng sub-district, Mueang Sakaeo district, Sakaeo province (2) focus on learning process between researchers and local community in waste management process that was efficient and consistent with environmental context and socio-economic characteristics and (3) create quality local researchers and develop local community members to be researchers who can effectively solve their problems and communities from shared learning process of people in study area. It has been found that creating a learning process together caused a network of waste management at local government level which local administrative organization having primary role as coordinator to link solid waste management network to each community. Researcher at community level or village level was coordinator who raised awareness about role of people in community in waste management.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นางอรสา โตข้า ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และเป็นนักวิจัยในพื้นที่อีกด้วย รวมถึงไปถึงผู้นำในพื้นที่ชุมชน อาสาสมัครประจำหมู่บ้านที่เข้าร่วมให้ข้อมูลสภาพปัญหาในชุมชนของตนเอง ขอขอบคุณอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์โดยผ่าน สำนักงานกองทุนส่งเสริมสุขภาพ (สสส.สำนัก 3)” ในประเด็น บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ภายใต้ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาสร้างพลังร่วมในการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน โครงการย่อยที่ 2 สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาเชิงพื้นที่

รังสรรค์ สุคำภา และคณะ

25 มีนาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร.....	(2)
บทคัดย่อ.....	(3)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(4)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญ.....	(6)
สารบัญตาราง.....	(8)
สารบัญภาพ.....	(9)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบแนวคิด.....	3
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 บริบทชุมชนท้องถิ่น	5
2.1 ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว.....	5
2.2 ประเด็นบ่งชี้ สภาพปัญหาที่ควรได้รับการพัฒนา/แก้ไข.....	18
2.3 แนวทางการพัฒนา / แก้ไข.....	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	22
3.1 ขั้นตอนการวิจัย.....	23
3.2 ผู้ร่วมโครงการ.....	24
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	24
3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ.....	25
3.5 แผนการดำเนินงาน.....	26
3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
3.7 การวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูล และประเมินติดตามโครงการ.....	30
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	32

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	31
4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ ของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว.....	33
4.3 การวิเคราะห์ผู้มีส่วนร่วม / ต้นไม้ปัญหา.....	37
4.4 ปัญหาที่ได้รับการแก้ไข/องค์ความรู้ นวัตกรรมที่เกิดขึ้น.....	42
4.5 การถอดบทเรียน กระบวนการทำงาน และผลงานของแต่ละโครงการผ่าน “ผีเสื้อถอดบทเรียน”	43
บทที่ 5 สรุปผล และข้อเสนอแนะเพื่อนำสู่นโยบายสาธารณะ.....	45
5.1 สรุปผล.....	45
5.2 ประเด็นที่สามารถพัฒนาสู่นโยบายสาธารณะ ระดับชุมชน /จังหวัด.....	47
เอกสารอ้างอิง.....	48
ภาคผนวก.....	49
ภาคผนวก ก ข้อมูล / ประวัติย่อคณะวิจัย.....	50
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรม.....	51
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม.....	56

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตาราง 1 จำนวนจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง.....	3
ตาราง 2 จำนวนประชากรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง.....	3
ตาราง 3 การคมนาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง.....	9
ตาราง 4 ระบบประปาของแต่ละหมู่บ้าน.....	12
ตาราง 5 จำนวนอาชีพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง.....	14
ตาราง 6 กลุ่มอาชีพประมงในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง.....	19
ตาราง 7 การปลูกสัตว์ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง.....	21
ตาราง 8 แผนการดำเนินงานวิจัย.....	22
ตาราง 9 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลส่วนบุคคล.....	32
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ ของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในมิติด้านความรู้.....	34
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ ของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในมิติด้านความคิด.....	36
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ ของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในมิติด้านการลงมือทำ.....	39
ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องกำจัด ต่อ 1 วัน.....	36
ตาราง 14 ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ประจำปีงบประมาณ 2559.....	39
ตาราง 15 ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ประจำปีงบประมาณ 2560.....	40
ตาราง 16 ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ประจำปีงบประมาณ 2561.....	41
ตาราง 17 ถอดบทเรียน กระบวนการทำงานของโครงการผ่าน “ผีเสื้อถอดบทเรียน”	44

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด.....	5
ภาพที่ 2 ฝึสื้อถอดบทเรียน.....	29
ภาพที่ 3 ระบบและกลไกการขับเคลื่อนโครงการ.....	33
แผนภาพ 4 ฝึสื้อถอดบทเรียน.....	42

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สระแก้วเป็นชุมชนที่มีความสำคัญแห่งหนึ่ง มีฐานะเป็นเมืองขึ้นของเมืองปราจีนบุรี (เมืองประจิมในสมัยโบราณ) ตั้งแต่ในสมัยอาณาจักรสุพรรณภูมิและอาณาจักรทวารวดี “สระแก้ว” เป็นชื่อที่มาจากชื่อสระน้ำโบราณซึ่งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสระแก้ว มีอยู่จำนวน 2 สระ ในสมัยกรุงธนบุรีราวปี พ.ศ. 2323 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (เมื่อครั้งทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก) เป็นแม่ทัพยกทัพไปตีกัมพูชา (เขมร) ได้แวะพักกองทัพที่บริเวณสระน้ำทั้งสองแห่งนี้ กองทัพได้อาศัยน้ำจากสระใช้สอยและได้ขนานนามสระทั้งสองว่า "สระแก้ว-สระขวัญ" และได้นำน้ำจากสระทั้งสองแห่งนี้ใช้ในการประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา โดยถือว่าเป็นน้ำบริสุทธิ์

ในอดีต “สระแก้ว” มีฐานะเป็นตำบลขึ้นอยู่ในการปกครองของอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดกบินทร์บุรี ซึ่งทางราชการได้ตั้งเป็นด่านสำหรับตรวจคนและสินค้าเข้า-ออก มีข้าราชการตำแหน่งนายกองหน้าที่เป็นนายด่าน จนถึงปี พ.ศ. 2452 ทางราชการจึงได้ยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอ ชื่อว่า กิ่งอำเภอสระแก้ว โดยใช้ชื่อสระน้ำเป็นชื่อกิ่งอำเภอ ขึ้นกับอำเภอกบินทร์บุรี ภายหลังจังหวัดกบินทร์บุรีถูกยุบ จึงถูกยุบรวมกับจังหวัดปราจีนบุรี (เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2468) ต่อมาเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2501 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นอำเภอชื่อว่า อำเภอสระแก้ว ขึ้นอยู่ในการปกครองของจังหวัดปราจีนบุรี และในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2536 ได้รับการยกฐานะเป็นจังหวัดเป็นจังหวัดลำดับที่ 74 ของประเทศไทย

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ตั้งอยู่หมู่ 4 ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2540 โดยที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองสระแก้วประมาณ 23 กิโลเมตร ห่างจากที่ตั้งศาลากลางจังหวัดสระแก้ว ประมาณ 28 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศ สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบจนถึงลักษณะเป็นที่ราบเนินเขา มีพื้นที่ราบลุ่ม เหมาะสำหรับเพาะปลูก อาณาเขตพื้นที่ ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลแก้งดินสอ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ทิศใต้ ติดกับ ตำบลศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลโคกปีบ อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว และทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลบ้านนา อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 86.27 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 53,918.75 ไร่

ลักษณะภูมิอากาศ เป็นแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูกาล แบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน และฤดู

หนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิต่ำสุด 18 องศาเซลเซียส สูงสุด 40 องศาเซลเซียส

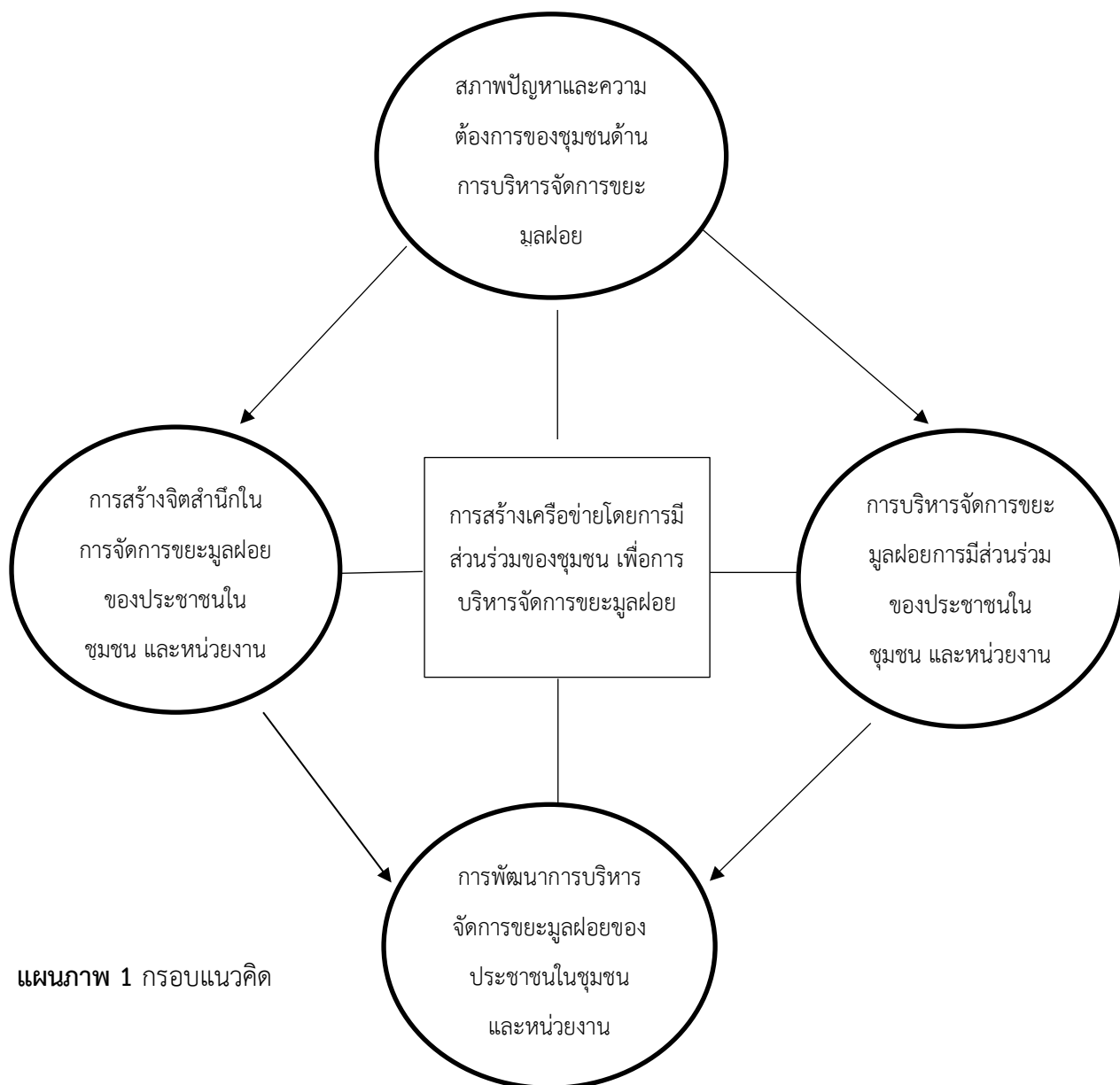
นโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ที่มีต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในเขตพื้นที่ จังหวัดสระแก้ว สภามหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัด ปทุมธานี ให้ความสำคัญกับการบูรณาการการเรียนการสอน กับการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นในเขตพื้นที่ ให้บริการการศึกษา “มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัด สระแก้ว” โดยมีความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ท้องถิ่น และการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นให้เป็นเมืองน่าอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดสระแก้ว ซึ่งจังหวัดสระแก้ว ได้ กำหนดแผนยุทธศาสตร์สระแก้ว ในระยะ 5 ปี (ปี พ.ศ.2557-2561) ในการเป็นเมืองแห่งความสุข ภายใต้อัตลักษณ์ “4 ดี วิถีพอเพียง ประกอบด้วย คนดี สุขภาพดี รายได้ดี สิ่งแวดล้อมดี” โดยมี มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนัก 3 จึงได้ร่วมกันดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนาสร้างพลังร่วมในการพัฒนาเป็นเมือง น่าอยู่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จำนวน 42 แห่ง เพื่อ 1) วิจัยและ พัฒนาสร้างองค์ความรู้ในการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่นโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง 2) พัฒนา นวัตกรรมจัดการตนเองจากกระบวนการวิจัย 3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรของชุมชนท้องถิ่นใน ด้านการวิจัยและการนำผลการวิจัยใช้ในกระบวนการพัฒนาสุขภาวะชุมชน โดยการดำเนินงานใน รูปแบบไตรภาคี เพื่อการพัฒนาสร้างพลังร่วมในการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่ ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อ เป็นแนวทางสู่การขยายผลสู่การเป็นข้อเสนอนโยบายสาธารณะ ภายใต้อัตลักษณ์ 4 ประเด็นหลัก คือ 1) การ บริหารจัดการท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม 2) เกษตรกรรมยั่งยืน 3) การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน 4) การดูแลสุขภาพชุมชนโดยชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ประชาชน มักประสบปัญหาขยะมูลฝอยมีปริมาณมาก ทำให้ประสบปัญหาในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถกำจัดขยะให้หมดไปไม่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ของ ตนเอง ต้องนำไปทิ้ง และกำจัดขยะมูลฝอยในจังหวัดอื่น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความเดือดร้อนของ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง ด้านปัญหาเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมี ส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการบริหารจัดการขยะ มูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
- 2) เพื่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยและชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทด้านสภาพแวดล้อม ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม
- 3) เพื่อสร้างนักวิจัยท้องถิ่นที่มีคุณภาพและพัฒนาสมาชิกชุมชนท้องถิ่นให้สามารถเป็นนักวิจัยซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาของตนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย



แผนภาพ 1 กรอบแนวคิด

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
- 2) ได้การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยและชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทด้านสภาพแวดล้อม ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม
- 3) ได้นักวิจัยท้องถิ่นที่มีคุณภาพและพัฒนาสมาชิกชุมชนท้องถิ่นให้สามารถเป็นนักวิจัย ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาของตนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 2

บริบทชุมชนท้องถิ่น

ในส่วนนี้ เป็นข้อมูลบริบทชุมชน เป็นข้อมูลที่สร้างความเข้าใจพื้นที่ที่ดำเนินการศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นข้อมูลด้านกายภาพ สถานที่ตั้ง ภูมิประเทศ ข้อมูลประชากร การแบ่งเขตการปกครอง นอกจากนี้ ยังเพิ่มเติม ข้อมูลปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะของจังหวัดสระแก้ว ทั้งในเชิงสถิติ และนโยบายในการจัดการขยะ ดังจะกล่าวต่อไป

2.1 ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

1. ด้านกายภาพ

1.1 ประวัติและที่ตั้งของตำบล

ตำบลบ้านแก่งเป็นชุมชนดั้งเดิมอยู่บริเวณคลองพระปรัง เมื่อประมาณ 200 ปีมาแล้วมีชาวบ้านอพยพมาจากที่ต่าง ๆ เดินทางมาตามคลองพระปรังและรวมตัวอยู่บริเวณแก่งน้ำ จึงเรียกว่า “บ้านแก่ง” ต่อมาได้เพี้ยนเป็น “บ้านแก้ง” และเมื่อได้ยกฐานะเป็นตำบลจึงเรียกชื่อว่า “ตำบลบ้านแก้ง”

ตำบลบ้านแก้ง ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองสระแก้ว 23 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดสระแก้ว 28 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 53,918.75 ไร่ หรือ 86.27 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	จดตำบลแก่งดินสอ อำเภอนาดี	จังหวัดปราจีนบุรี
ทิศตะวันออก	จดตำบลโคกปี้ง อำเภอมือง	จังหวัดสระแก้ว
ทิศตะวันตก	จดตำบลบ้านนา อำเภอกบินทร์บุรี	จังหวัดปราจีนบุรี
ทิศใต้	จดตำบลศาลาลำดวน อำเภอเมือง	จังหวัดสระแก้ว

1.2 ภูมิประเทศ

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีพื้นที่เป็นที่ราบเนินเขาและมีที่ราบลุ่มเหมาะสมกับการปลูกพืชไร่

1.3 สภาพอากาศของตำบลบ้านแก้ง มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน ถึง เดือน กุมภาพันธ์

อุณหภูมิต่ำสุด 18 องศาเซลเซียส สูงสุด 40 องศาเซลเซียส

1.4 ลักษณะดิน

ลักษณะดินในพื้นที่เป็นดินร่วน ดินทรายเหมาะแก่การทำกรเกษตรและการปลูกพืชไร่

1.5 ลักษณะของแหล่งน้ำ

1. คลอง ในพื้นที่ตำบลบ้านแก้งนั้นมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่นแม่น้ำ คลอง อยู่ในพื้นที่จำนวนหลายสาย แต่มีคลองพระปรังเป็นแม่น้ำสายหลักที่ไหลผ่านพื้นที่ในตำบลบ้านแก้ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 คลองพระปรัง คือมีแม่น้ำหลักที่ไหลผ่านตำบลบ้านแก้ง โดยจะไหลผ่าน บ้านหนองปัญหา บ้านสวน บ้านน้อย โรงเลื่อย บ้านห้วย บ้านเหล่ากกโก

1.2 คลองหันแดง ไหลผ่านบ้านหนองปัญหา

1.3 คลองทด ไหลผ่านบ้านน้อย

1.4 คลองสองตอน ไหลผ่านบ้านน้อย

1.5 คลองพันไต้ ไหลผ่านบ้านเหล่ากกโก บ้านวังหิน บ้านคลองหมากนัต

1.6 คลองพันไผ่ ไหลผ่านบ้านโรงเลื่อย บ้านห้วย บ้านเหล่ากกโก บ้านเขาสิงโต บ้านคลองหมากนัต บ้านดง

1.7 คลองขามัน ผ่านบ้านคลองหมากนัต

1.8 คลองน้ำตกน้ำโตน ไหลจากน้ำตกน้ำโตน ผ่านบ้านคลองหมากนัต ไปตำบลโคกปีบ

1.9 คลองค้ำน้อย ไหลผ่านบ้านคลองหมากนัต

1.10 คลองแสงจันทร์(คลองโปร่งแสง) ไหลผ่านบ้านแสงจันทร์และบ้านดง

1.11 คลองเนินแก้ว ไหลผ่านบ้านเนินดินแดง

1.12 คลองหน้าเขา ไหลผ่านบ้านเนินดินแดง

1.13 คลองไทรงาม ไหลผ่านบ้านเนินดินแดง

1.14 คลองนกเค้า ไหลผ่านบ้านเนินดินแดง

1.15 คลองประดู่ ไหลผ่านบ้านหนองแหน

1.16 คลองขำกระบาก ไหลผ่านบ้านหนองแหน

1.17 คลองค้ำน้อย (คลองพันเจ้า) ไหลลงจากเขาผ่านคุ่มนาล้อม บ้านคลองอาราง และไหลไปที่บ้านหนองนาใน ตำบลบ้านนา

2. น้ำตก

ในพื้นที่ตำบลบ้านแก้ง 1 แห่ง คือน้ำตกน้ำโตน

1.6 ลักษณะของไม้และป่าไม้

ป่าไม้ในเขตตำบลเป็นไม้เมืองร้อนมีป่าสาธารณะในชุมชนจำนวน 3 แห่ง และป่าอนุรักษ์ในโครงการพัฒนาพื้นที่ฯ ป่าท่ากระบือ 2 (บ้านคลองหมากนัต)

2. ด้านกลางเมืองการปกครอง

2.1 เขตการปกครอง

ตำบลบ้านแก้ง ประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวน 16 หมู่บ้าน อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง ทั้งได้แก่

หมู่ที่ 1 หนองปัญหา	จำนวน 274 ครัวเรือน
หมู่ที่ 2 สวน	จำนวน 609 ครัวเรือน
หมู่ที่ 3 ใหญ่	จำนวน 293 ครัวเรือน
หมู่ที่ 4 น้อย	จำนวน 242 ครัวเรือน
หมู่ที่ 5 โนน	จำนวน 156 ครัวเรือน
หมู่ที่ 6 โรงเลื่อย	จำนวน 154 ครัวเรือน
หมู่ที่ 7 ห้วย	จำนวน 183 ครัวเรือน
หมู่ที่ 8 เหล่ากกโก	จำนวน 282 ครัวเรือน
หมู่ที่ 9 เขาสิงโต	จำนวน 409 ครัวเรือน
หมู่ที่ 10 วังหิน	จำนวน 330 ครัวเรือน
หมู่ที่ 11 คลองหมากนัต	จำนวน 451 ครัวเรือน
หมู่ที่ 12 ดง	จำนวน 287 ครัวเรือน
หมู่ที่ 13 แสงจันทร์	จำนวน 166 ครัวเรือน
หมู่ที่ 14 เนินดินแดง	จำนวน 124 ครัวเรือน
หมู่ที่ 15 หนองแหน	จำนวน 151 ครัวเรือน
หมู่ที่ 16 คลองอาราง	จำนวน 138 ครัวเรือน

2.2 การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน มีจำนวน 16 หมู่บ้าน ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสภาท้องถิ่น จะมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 2 คน 16 หมู่บ้าน รวมเป็น 32 คน โดยแต่ละหมู่บ้านมีผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งดังนี้

ตาราง 1 จำแนกจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง		หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	
1	บ้านหนองปัญหา	344	370	
2	บ้านสวน	452	538	
3	บ้านใหญ่	281	293	
4	บ้านน้อย	303	296	
5	บ้านโนน	194	205	
6	บ้านโรงเลื่อย	219	196	
7	บ้านห้วย	233	250	
8	บ้านเหล่ากโก	363	375	
9	บ้านเขาสิงโต	488	533	
10	บ้านวังหิน	350	392	
11	บ้านคลองหมากนัต	540	584	
12	บ้านดง	323	306	
13	บ้านแสงจันทร์	217	222	
14	บ้านเนินดินแดง	395	356	
15	บ้านหนองแหน	184	178	
16	บ้านคลองอาราง	182	192	
รวม		5,068	5,286	

3. จำนวนประชากร

ประชากร รวมทั้งสิ้น 13,257 คน เป็นชาย 6,580 คน หญิง 6,677 คน จำนวน 4,316 ครัวเรือน ณ เดือนตุลาคม 2559 (สำนักงานทะเบียนราษฎรอำเภอเมืองสระแก้ว, 2559) แยกตามหมู่บ้านดังนี้

ตาราง 2 จำนวนประชากรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร			จำนวนครัวเรือน	หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม		
1	บ้านหนองปัญหา	444	454	898	274	

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร			จำนวน ครัวเรือน	หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม		
2	บ้านสวน	562	642	1,204	609	
3	บ้านใหญ่	345	383	728	203	
4	บ้านน้อย	386	382	768	241	
5	บ้านโนน	259	251	510	156	
6	บ้านโรงเลื่อย	263	235	498	154	
7	บ้านห้วย	316	323	639	183	
8	บ้านเหล่ากกโก	479	476	955	281	
9	บ้านเขาสิงโต	642	706	1,348	408	
10	บ้านวังหิน	465	485	950	330	
11	บ้านคลองหมากน็ด	714	691	1,405	451	
12	บ้านดง	408	403	811	287	
13	บ้านแสงจันทร์	279	282	561	166	
14	บ้านเนินดินแดง	509	475	984	284	
15	บ้านหนองแหน	252	223	475	151	
16	บ้านคลองอาราง	257	266	523	138	
รวม		6,580	6,677	13,257	4,316	

4. สภาพทางสังคม

4.1 การศึกษา

- โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 2 แห่ง (สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด) ได้แก่

1. โรงเรียนบ้านแก้งวิทยา มีนักเรียนจำนวน 1,002 คน
2. โรงเรียนสิริราชอนุสรณ์ มีนักเรียนจำนวน 613 คน

- โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 8 แห่ง ได้แก่

1. โรงเรียนบ้านเทศมงคล มีนักเรียนจำนวน 41 คน
2. โรงเรียนบ้านแก้งพันธุสรณ์ มีนักเรียนจำนวน 360 คน
3. โรงเรียนบ้านห้วย มีนักเรียนจำนวน 64 คน
4. โรงเรียนบ้านเหล่ากกโก มีนักเรียนจำนวน 81 คน
5. โรงเรียนเขาสิงโต (โรงเรียนขยายโอกาส) มีนักเรียนจำนวน 156 คน
6. โรงเรียนบ้านคลองหมากน็ด มีนักเรียนจำนวน 109 คน

7. โรงเรียนบ้านแสงจันทร์ มีนักเรียนจำนวน 207 คน
8. โรงเรียนบ้านเนินดินแดง มีนักเรียนจำนวน 97 คน
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน 5 แห่ง ได้แก่
 1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแก้ง มีนักเรียนจำนวน 58 คน
 2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขาสิงโต มีนักเรียนจำนวน 39 คน
 3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแสงจันทร์ มีนักเรียนจำนวน 42 คน
 4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคลองหมากนัต มีนักเรียนจำนวน 34 คน
 5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเนินดินแดง มีนักเรียนจำนวน 20 คน
 - ศูนย์การเรียนชุมชน (กศน.) 1 แห่ง
 - ที่อ่านหนังสือชุมชน - แห่ง

4.2 สาธารณสุข

ด้านการสาธารณสุขในพื้นที่ตำบลบ้านแก้งมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการดูแลสุขภาพของประชาชนภายในตำบลจำนวน 3 แห่ง

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแก้ง
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเขาสิงโต
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองหมากนัต

4.3 อาชญากรรม

-

4.4 ยาเสพติด

-

มีสถานีตำรวจอยู่ในพื้นที่ 1 แห่ง คือ สถานีตำรวจภูธรเขาสิงโต

4.5 การสังคมสงเคราะห์

1. การรับลงทะเบียนและจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
2. การรับลงทะเบียนและจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้พิการ
3. การรับลงทะเบียนและจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้ป่วยติดเชื้อ
4. การรับลงทะเบียนเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด
5. การช่วยเหลือซ่อมแซมปรับปรุงบ้านพัก/ที่อยู่อาศัยผู้ยากไร้

5. ระบบบริการพื้นฐาน

5.1 การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่งในพื้นที่ตำบลบ้านแก้ง แยกเป็นถนนลาดยาง ถนนคอนกรีตและถนนลูกรังถนนดินดังนี้

ตาราง 3 การคมนาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง

ที่	ประเภทถนน	จำนวนสาย	ความยาว
1	ถนนดิน	2	4,900 เมตร
2	ถนนลูกรัง	34	86,575 เมตร
3	ถนนคอนกรีต	20	23,865 เมตร
4	ถนนลาดยาง	6	36,760 เมตร

5.2 การไฟฟ้า

มีระบบไฟฟ้าครบทุกหมู่บ้าน จำนวน 16 หมู่บ้าน

5.3 การประปา

ระบบประปาหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านแก้งมีดังนี้

ตาราง 4 ระบบประปาของแต่ละหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (แห่ง)	สภาพการใช้งาน	
			ใช้ได้	ใช้ไม่ได้
1	บ้านหนองปัญหา	3	2	1
2	บ้านสวน	8	5	3
3	บ้านใหญ่	2	2	0
4	บ้านน้อย	5	5	0
5	บ้านโนน	2	2	0
6	บ้านโรงเลื่อย	3	2	1
7	บ้านห้วย	2	2	0
8	บ้านเหล่ากกโก	3	2	1
9	บ้านเขาสิงโต	3	3	0

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (แห่ง)	สภาพการใช้งาน	
			ใช้ได้	ใช้ไม่ได้
10	บ้านวังหิน	4	4	0
11	บ้านคลองหมากน้ด	4	2	2
12	บ้านดง	4	4	0
13	บ้านแสงจันทร์	3	2	1
14	บ้านเนินดินแดง	5	4	1
15	บ้านหนองแหน	3	3	0
16	บ้านคลองอาราง	3	2	1
รวม		57	46	11

5.4 โทรศัพท์

- ปัจจุบันทุกหมู่บ้าน ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นส่วนใหญ่
- หอกระจายข่าว จำนวน 20 แห่ง

5.6 ไปรษณีย์หรือการสื่อสารหรือการขนส่ง และวัสดุ ครุภัณฑ์

ที่ทำการไปรษณีย์ที่อยู่ในพื้นที่ คือ ไปรษณีย์ตำบลบ้านแก้ง ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว และที่ทำการไปรษณีย์อื่นที่อยู่ใกล้ที่สุด คือ ที่ทำการไปรษณีย์สระแก้ว ตั้งอยู่ที่ ตำบลสระแก้ว อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

6. ระบบเศรษฐกิจ

6.1 การเกษตร

ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพทำเกษตรกรรมได้แก่ ยุคาลิปตัส มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าว อ้อย ข้าวโพด ปาล์ม รายละเอียดดังนี้

ตาราง 5 จำแนกอาชีพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง

หมู่	บ้าน	ยูคาลิปตัส		มันสำปะหลัง		ยางพารา		ข้าว		อ้อย		ข้าวโพด		ปาล์ม	
		คร.	ไร่	คร.	ไร่	คร.	ไร่	คร.	ไร่	คร.	ไร่	คร.	ไร่	คร.	ไร่
1	หนองปัญหา	2	85	30	280	3	83	25	260	1	20	6	65	0	0
2	สวน	15	300	8	250	6	250	10	250	3	60	0	0	3	90
3	ใหญ่	8	50	5	20	1	8	60	200	1	30	0	0	0	0
4	น้อย	20	400	35	300	0	0	150	600	12	200	30	200	0	0
5	โนน	3	30	0	0	0	0	12	80	0	0	2	80	0	0
6	โรงเลื่อย	10	100	7	80	3	40	1	20	0	0	0	0	0	0
7	ห้วย	40	1,250	20	220	10	300	16	320	0	0	5	50	4	20
8	เหล่ากกโก	15	400	10	100	3	100	15	300	1	20	0	0	0	0
9	เขาสิงโต	274	5,185	20	100	35	904	25	221	0	0	0	0	3	100
10	วังหิน	210	1,000	180	1,500	120	500	50	150	20	215	13	100	5	10
11	คลองหมาก น้ำ	170	2,000	200	2,500	150	3,000	150	1,700	1	30	10	50	0	0
12	ดง	40	160	20	190	4	300	20	200	8	150	0	0	0	0
13	แสงจันทร์	20	600	5	100	4	100	8	100	3	200	3	40	0	0

14	เนินดินแดง	150	1,000	40	1,500	20	1,000	20	200	0	0	4	100	0	0
15	หนองแขน	40	400	20	200	31	550	3	20	2	20	0	0	0	0
16	คลองอาราง	50	1,500	4	30	5	530	2	80	2	100	0	0	0	0
รวม		1067	14,460	604	7,370	395	7,665	567	4,701	54	1,045	73	685	15	220

นอกจากนี้การทำอาชีพเกษตรของประชาชนในพื้นที่ ที่มีการปลูก ยูคาลิปตัส มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าว อ้อย ข้าวโพด ปาล์ม เป็นพืชหลักแล้ว ในพื้นที่ตำบลบ้านแก้งยังมีการปลูกพืชชนิดอื่นๆ อีกด้วย เช่น มะนาว ฝรั่ง กลัวย มะม่วง ส้มโอ ใผ่หวาน มันเทศแครอต มะม่วงหินมะพาน

* หมายถึง คร. หมายถึง คริวเรือน

6.2 การประมง

ตำบลบ้านแก้ง มีการรวมกลุ่ม ในการเลี้ยงปลา และเลี้ยงกบ อยู่ที่บ้านเหล่ากกโก บ้านเนินดินแดง บ้านคลองอาราง รายละเอียดดังนี้

ตาราง 6 กลุ่มอาชีพประมงในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง

หมู่	บ้าน	ปลา		กบ	
		คริวเรือน	ตัว	คริวเรือน	ตัว
8	เหล่ากกโก	40	40,000	5	30,000
10	วังหิน	1	500	0	0
14	เนินดินแดง	5	40,000	0	0
16	คลองอาราง	10	5,000	15	1,600
รวม		55	85,500	20	31,600

6.3 การปลูกสัตว์

ตำบลบ้านแก้ง มีการปลูกสัตว์ คือ การเลี้ยงไก่ เป็ด โค กระบือ หมูป่า

ตาราง 7 การปลูกสัตว์ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง

หมู่	บ้าน	โค		กระบือ		เป็ด		ไก่		หมู		หมูป่า	
		คร.	ตัว	คร.	ตัว	คร.	ตัว	คร.	ตัว	คร.	ตัว	คร.	ตัว
1	หนองปัญหา	0	0	1	15	1	20	12	350	0	0	0	0
2	สวน	1	2	0	0	4	10	20	400	0	0	0	0
3	ใหญ่	0	0	0	0	20	50	0	0	0	0	1	80
4	น้อย	2	30	0	0	5	700	100	300	10	20	0	0
5	โนน	0	0	1	14	0	0	2	45	0	0	0	0
7	ห้วย	1	2	1	4	5	100	80	500	1	100	0	0
8	เหล่ากกโก	0	0	0	0	0	0	0	0	3	60	0	0
9	เขาสิงโต	3	12	2	21	0	0	320	2,000	0	0	0	0
10	วังหิน	2	30	0	0	0	0	50	1,250	10	50	0	0
11	คลองหมากน้ด	6	50	0	0	10	200	400	3,650	0	0	0	0
12	ดง	1	5	1	5	0	0	132	2,000	0	0	0	0
13	แสงจันทร์	3	30	2	10	2	200	20	100	0	0	0	0
14	เนินดินแดง	4	20	0	0	10	500	100	2,000	0	0	0	0
15	หนองแหน	2	15	0	0	0	0	100	550	0	0	0	0
16	คลองอาราง	0	0	1	6	10	50	112	2,240	0	0	0	0

หมู่	บ้าน	โค		กระบือ		เปิด		ไก่อ		หมู		หมูป่า	
		คร.	ตัว	คร.	ตัว	คร.	ตัว	คร.	ตัว	คร.	ตัว	คร.	ตัว
	รวม	25	196	9	75	67	1,830	1,448	15,385	24	230	1	80

หมายเหตุ *คร. ครัวเรือน

* จำนวนการเลี้ยงสัตว์ไม่นับจำนวนรวมกับจำนวนของการเลี้ยงสัตว์ในฟาร์มที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านแก้ง

6.4 การบริการ

หน่วยธุรกิจและการบริการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้งมีดังนี้

- ปิมน้ำมัน	1	แห่ง
- ปิมน้ำมันเล็ก(แบบหลอด)	5	แห่ง
- โรงงานอุตสาหกรรม	2	แห่ง
- ฟาร์มหมู	2	แห่ง
- ฟาร์มไก่	2	แห่ง
- ศูนย์ไอศกรีมวอลล์	1	แห่ง
- ร้านวัสดุก่อสร้าง	3	แห่ง
- โรงกลึง	1	แห่ง
- ห้องเช่า	9	แห่ง
- ร้านซ่อมรถยนต์	2	แห่ง
- ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์	2	แห่ง
- ร้านปะยาง	10	แห่ง
- ร้านอาหาร	11	แห่ง
- ร้านเสริมสวย	11	แห่ง
- ร้านตัดผ้า	2	แห่ง
- ร้านซ่อมคอม	1	แห่ง
- คลินิก	1	แห่ง
- ร้านขายโทรศัพท์	1	แห่ง
- ร้านขายยา	2	แห่ง
- ร้านขายกาแฟ	2	แห่ง
- ร้านถ่ายเอกสาร	1	แห่ง

- ร้านจำหน่ายไม้ยูคา	1	แห่ง
- ร้านอุปกรณ์ดับเพลิง	1	แห่ง
- ร้านอุปกรณ์การเกษตร	1	แห่ง
- ร้านป้ายอิงเจีท	1	แห่ง
- โกดังแข่งปลาทุ	1	แห่ง
- ร้านอุปกรณ์รถยนต์	1	แห่ง

6.5 การท่องเที่ยว

น้ำตกน้ำโตน อยู่ที่หมู่ 11 บ้านคลองหมากน็ด

6.6 การพาณิชย์และกลุ่ม

सानแข่งปลาทุ	7	กลุ่ม
ปลุกข้าวโพด	2	กลุ่ม
ทำนาข้าวหอมมะลิ	3	กลุ่ม
ไข่เค็ม	1	กลุ่ม
ปลาร้า	1	กลุ่ม
ปลุกแดง	2	กลุ่ม
เย็บผ้า	4	กลุ่ม
ปลุกมันสำปะหลัง	3	กลุ่ม
ทำด้ามไม้กวาด	1	กลุ่ม
ปลุกแดงโม	1	กลุ่ม
ปลุกยางพารา	1	กลุ่ม
เลี้ยงไก่	1	กลุ่ม
ผักปลอดสารพิษ	2	กลุ่ม
ผลิตก้อนเชื้อเห็ด	1	กลุ่ม
ทำไม้กวาดทางมะพร้าว	2	กลุ่ม
ทำการเกษตร	1	กลุ่ม
सानตะกร้า	1	กลุ่ม
ทำไม้กวาดอ่อน	3	กลุ่ม
เลี้ยงไก่ไข่ไอโอดีน	1	กลุ่ม

6.7 แรงงาน

ประชาชนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกยูคาลิปตัส
มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าว อ้อย และปลูกพืชไร่พืชสวนอื่นๆ ที่เหลือประกอบอาชีพส่วนตัว รับจ้าง
และช่างฝีมือ

8. ศาสนา

ตำบลบ้านแก้งมีวัดและสำนักสงฆ์ที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านแก้งจำนวน 11 แห่งได้แก่

1. วัดหนองปัญหา
2. วัดรินมิตร
3. วัดใหม่เหล่ากกโก
4. วัดเขาสิงโต
5. วัดบ้านคลองหมากน็ด
6. วัดแสงจันทร์
7. วัดเนินดินแดง
8. สำนักสงฆ์ต้นโพธิ์
9. สำนักสงฆ์โคกทรัพย์
10. สำนักสงฆ์เข้ต๋า
11. สำนักสงฆ์ป่าอัมพวัน

2.2 ประเด็นบ่งชี้ สภาพปัญหาที่ควรได้รับการพัฒนา/แก้ไข

ปัญหาด้านขยะของจังหวัดสระแก้ว

ปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนในจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมแล้วมีปริมาณขยะเกิดขึ้น 280.47
ตันต่อวัน โดยประมาณ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตนเองได้
เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม วิธีการจัดการขยะยังไม่ถูกหลักสุขาภิบาล เช่น มีการเทขยะกองกับพื้น
และฝังกลบเป็นครั้งคราว พื้นที่ที่มีปริมาณขยะมูลฝอยมากที่สุดได้แก่ เทศบาลเมืองอรัญประเทศ
รองลงมาได้แก่ เทศบาลเมืองสระแก้ว และเทศบาลตำบลวังน้ำเย็น ตามลำดับ

ข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยในจังหวัดสระแก้ว โดยแบ่งและเรียงลำดับปริมาณขยะได้ดังนี้ 1)
เทศบาลเมืองอรัญประเทศ มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาล ประมาณ 30 ตันต่อวัน และรับขยะ
จากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง 2 แห่ง คือ เทศบาลตำบลบ้านด่าน 0.5 ตันต่อวัน และ
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่หนองไทร 3.4 ตันต่อวัน มีการจัดการโดยวิธีเทกองทิ้งกลางแจ้ง
และฝังกลบเป็นครั้งคราว มีพื้นที่ฝังกลบที่บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ เริ่มเปิดดำเนินการมา

ตั้งแต่ปี 2500 เป็นต้นมา ในปัจจุบันพบว่า พื้นที่หลุมฝังกลบได้ใช้งานเต็มศักยภาพในการรองรับขยะมูลฝอยแล้ว

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความพยายามในการผลักดันให้เกิดศูนย์การจัดการขยะแบบครบวงจรในพื้นที่เพื่อรองรับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นใน ทั้งนี้ พื้นที่เทศบาลเมืองสระแก้ว มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลประมาณวันละ 27 ตัน มีการจัดการโดยวิธีเทกองรวมกันกลางแจ้งและเทลงหลุมเพื่อฝังกลบ เทศบาลเมืองสระแก้ว มีพื้นที่ฝังกลบอยู่ที่บ้านเขาหิน ตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว และมีเทศบาลตำบลท่าเกษมที่ใช้พื้นที่ร่วมด้วย ปัจจุบันได้งบประมาณในการก่อสร้างศูนย์จัดการมูลฝอยแบบครบวงจร 146 ล้านบาท ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้มีมติเห็นชอบโครงการภายใต้ แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ปีงบประมาณ 2551 ก่อสร้างแล้วเสร็จในเดือนสิงหาคม 2554 เพื่อรองรับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองสระแก้ว และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง สำหรับเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นประมาณ 20 ตันต่อวัน โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมหาเจริญนำขยะเข้ามาจัดการร่วมกันประมาณ 1.5 ตันต่อวัน จัดการมูลฝอยโดยวิธีการเทกองทิ้งกลางแจ้ง สถานที่จัดการขยะมูลฝอยอยู่ห่างจากสำนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว ประมาณ 2 กิโลเมตร ปัจจุบันเทศบาลเมืองสระแก้ว ได้มีการลงนามร่วมกันจัดตั้งศูนย์การจัดการมูลฝอยแบบครบวงจรร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง ทั้ง 9 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองวังน้ำเย็น เทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมหาเจริญ องค์การบริหารส่วนตำบลตาหลังใน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองหินปูน องค์การบริหารส่วนตำบลซันมะกรูด เทศบาลตำบลคลองหาด เทศบาลตำบลวังสมบูรณ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ โดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้มีมติเห็นชอบโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด ปีงบประมาณ 2551 จัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างศูนย์การจัดการขยะ แบบครบวงจร จำนวน 147 ล้านบาท มีศักยภาพในการจัดการสูงสุด 200 ตันต่อวัน ซึ่งการก่อสร้างแล้วเสร็จ พร้อมทั้งการทดลองเดินระบบ และพิธีเปิดอย่างเป็นทางการไปแล้วเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2554 เป็นต้นมา

แหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยในจังหวัดสระแก้ว ที่สำคัญมาจาก 3 แหล่งหลักๆ ดังนี้ 1) แหล่งชุมชนและพาณิชยกรรมเป็นขยะมูลฝอยรวมที่มาจากครัวเรือน อาคารพาณิชย์ และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ 2) โรงงานอุตสาหกรรม เป็นขยะมูลฝอยที่มีองค์ประกอบต่างจากขยะมูลฝอยชุมชน ส่วนใหญ่เป็นกากตะกอน หรือขยะเหลือใช้จากกระบวนการผลิต 3) โรงพยาบาลและสถานพยาบาล เป็นขยะมูลฝอยพิเศษและขยะอันตราย ถ้าไม่มีวิธีการจัดการที่ดีและถูกต้อง อาจทำให้เกิดปัญหาการแพร่เชื้อโรคได้

อย่างไรก็ตาม ขยะมูลฝอยบางส่วนประชาชนดำเนินการจัดการเอง และมีขยะมูลฝอยบางส่วนตกค้างตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำใต้ดิน แหล่งน้ำผิวดิน สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงจากปัญหาด้านต่างๆ เช่น ไม่มีระบบการตัดการขยะมูลฝอยที่

เหมาะสม ขาดแคลนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการกำจัดขยะมูลฝอย ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน ด้วยตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ประกอบกับเทศบาลพัฒนานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการจัดการขยะมูลฝอย จึงได้เสนอโครงการก่อสร้างศูนย์จัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ และสามารถรองรับปริมาณขยะมูลฝอยได้ในอนาคตอีก 15-20 ปีข้างหน้า

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้เกิดแนวคิดจัดตั้ง โครงการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลพัฒนานคร อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ขึ้นมา โครงการนี้ ดำเนินงานโดยใช้งบประมาณ จำนวนเงิน 1,500 ล้านบาท เริ่มโครงการตั้งแต่ 17 สิงหาคม 2559 กำหนดให้แล้วเสร็จในวันที่ 17 สิงหาคม 2561 ด้วยเหตุนี้ จึงมีการกำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการสนทนากลุ่มย่อยที่มีต่อการขอใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ หมู่ 7 บ้านจิก ตำบลพัฒนานคร อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว จำนวน 300 ไร่ เพื่อใช้สำหรับเป็นพื้นที่ก่อสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลพัฒนานคร เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2559 ณ บริเวณศาลากลางบ้าน หมู่ 7 บ้านจิก ตำบลพัฒนานคร อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว และจัดให้มีการสนทนากลุ่มย่อย ในระหว่างวันที่ 3-7 กันยายน 2559 ณ หมู่ 7 ตำบลพัฒนานคร อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้วโดยยึดกระบวนการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ซึ่งเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้มีส่วนได้เสีย และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการขอใช้ที่ดินสาธารณะ¹

ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม ซึ่งรวบรวมจากผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อย จำนวนทั้งสิ้น 449 คน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้ 1) ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 100 เห็นด้วย ว่าระบบกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพัฒนานครในปัจจุบันไม่ดี 2) ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 100 เห็นด้วย ว่าควรมีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล 3) ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 100 เห็นด้วย กับการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ในพื้นที่สาธารณะประโยชน์ หมู่ 7 บ้านจิก ตำบลพัฒนานคร อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสม 4) ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 100 เห็นด้วย กับการนำขยะมาทำ RDF และแปรรูปเป็นพลังงานไฟฟ้า 5) ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 100 ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสรุปว่า “ควรจัดให้มี

¹ โครงการสร้างศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร เทศบาลตำบลพัฒนานคร อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว, เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2562 (ออนไลน์)

การศึกษาดูงานเทศบาลอื่น ส่วนราชการหรือสถานที่เอกชนที่มีระบบกำจัดขยะแบบนำขยะมูลฝอยมาทำ RDF และนำ RDF มาผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าที่ดำเนินการแล้ว”²

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า มีความพยายามในการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว โดยเน้นไปที่ภาครัฐในการจัดการขยะ ซึ่งเป็นการจัดการปลายทางของขยะ ซึ่งมีความจำเป็นในอีกระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การจัดการขยะควรที่จะดำเนินการครบวงจร ตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ งานวิจัยฉบับนี้ จะเน้นสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการขยะโดยชุมชนในแรกเริ่มก่อนที่จะส่งไปกำจัดโดยหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะอันตราย หรือขยะที่ย่อยสลายได้ยาก ณ ที่นี้ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เป็นพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการวิจัย สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายการจัดการขยะระดับท้องถิ่นสู่ชุมชน โดยหลักการ 3R ได้แก่ Reduce Reuse และ Recycle หรือหลักการใช้น้อย ใช้น้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น

2.3 แนวทางการพัฒนา / แก้ไข

ปัญหาขยะเป็นปัญหาสำคัญของจังหวัดสระแก้ว เห็นได้จากปริมาณขยะได้เพิ่มมากขึ้น และจะเป็นปัญหามากขึ้นและซับซ้อนมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากจังหวัดสระแก้วในบางพื้นที่ได้ถูกประกาศให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวสูง ซึ่งหมายถึงปริมาณการบริโภคและการจับจ่ายใช้สอยต้องเพิ่มขึ้นไปตามกัน ส่งผลให้เกิดปริมาณขยะมากขึ้นไปด้วย

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นงานวิจัยชุมชนเป็นฐานในการศึกษา เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาขยะของชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน (โกวิทย์ พวงงาม, 2545, หน้า 8) ในแต่ละกระบวนการผู้ที่เข้ามาส่วนร่วมสำคัญได้แก่ คณะผู้วิจัย ผู้รับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและนักวิจัยชุมชน และนักศึกษาในฐานะผู้ช่วยนักวิจัย เป็นการแก้ปัญหาโดยชุมชน และมีการบูรณาการการวิจัยเข้ากับการเรียนการสอนด้วย เนื่องจากมีนักศึกษาบางส่วนเป็นคนในชุมชนที่ทำการศึกษาดูงาน จึงทำให้เกิดนักวิจัยชุมชนหน้าใหม่เพื่อสานต่องานของชุมชนอีกด้วย

² การรับฟังความเห็นของประชาชน ในโครงการโครงการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว, เข้าถึงเมื่อ 15 ธันวาคม 2561 (ออนไลน์)

http://www.publicconsultation.opm.go.th/phs/new_phs_proj_view.asp?editId=P590817019

การดำเนินงาน จะเน้นการพูดคุยให้เห็นถึงปัญหาขณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของชุมชน พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน นักวิจัยเป็นเพียงผู้โยนคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพูดคุยในการประชุมระดมความคิด เพื่อให้เกิดข้อเสนอในการแก้ปัญหาขึ้นมา และเกิดเครือข่ายในการประสานงาน และดำเนินการในขั้นต่อไป ที่จะเน้นการสร้างความเข้าใจ และตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองในการจัดการขยะในครัวเรือนของตนเอง ในระหว่างนั้น ก็จะมีการแนะนำวิธีการคัดแยกขยะที่ถูกวิธี และ/หรือการกำจัดขยะที่สามารถย่อยสลายได้ หรือขยะเปียกที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยมีความมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยและชุมชนท้องถิ่นในกระบวนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทด้านสภาพแวดล้อม ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม นอกจากนี้ ยังเป็นการระดมความคิดเห็นในการสร้างนักวิจัยท้องถิ่นที่มีคุณภาพและพัฒนาสมาชิกชุมชนท้องถิ่นให้สามารถเป็นนักวิจัย และสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า เป็นขั้นตอนกระบวนการ ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการดำเนินวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนของการ ค้นหาผู้นำ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และชุมชนด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และชาวบ้านของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว และสร้างคณะกรรมการทำงานโดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน และมีการวางแผนร่วมกันในการสร้างเครือข่ายเพื่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ท้ายที่สุดคณะกรรมการของชุมชนจะมีการวางแผนดำเนินการร่วมกันเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (output) ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2

1) การสร้างการรับรู้และกำหนดแผนการดำเนินงาน โดยกลุ่มคณะกรรมการของชุมชน นำเสนอข้อตกลงในการทำงานร่วมกัน กำหนดการดำเนินกิจกรรมสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

2) คณะกรรมการ และนักวิจัยลงสำรวจข้อมูลปริมาณขยะ เพื่อเก็บข้อมูลและนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล

3) คณะกรรมการและนักวิจัยเปิดเวทีประชาคม (Focus Group) เพื่อคืนข้อมูล จากการลงสำรวจให้กับสมาชิกในชุมชนเพื่อรับรู้และเกิดความตระหนัก และนำไปสู่การร่วมกันพัฒนา และแก้ไขปัญหาสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

ขั้นตอนที่ 3

1. การให้ความรู้แก่ชุมชน (Knowhow) ในเรื่องของการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย โดยวิทยากรหรือผู้มีความรู้เชิงประจักษ์ โดยเน้นหลักการปฏิบัติได้จริงและยั่งยืน
2. การประชุมกลุ่ม (Focus Group) ของกลุ่มผู้นำชุมชน เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
3. ร่วมกันสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาจากวิทยากรหรือผู้ให้ความรู้และผลที่ได้จากการประชุมกลุ่มของผู้นำชุมชน เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย
4. มีการติดตามและประเมินผล โดยให้ชุมชนจัดบันทึกการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

ขั้นตอนที่ 4

1. เกิดผลลัพธ์ที่สามารถวัดผลได้ คือ เกิดรูปแบบในการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว อย่างยั่งยืน
2. นักวิจัยและคณะกรรมการได้ข้อมูลจากการดำเนินงาน นำไปสู่การถอดบทเรียน และร่างรูปแบบเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย
3. เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นร่างรูปแบบเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และปรับปรุงไปสู่รูปแบบที่ชัดเจน

3.2 ผู้ร่วมโครงการ

1. ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
2. ผู้นำชุมชน
3. ประชาชนชาวชุมชน หรือชาวบ้าน
4. ผู้แทนจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว
5. อาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 2.1.1 ประชากร สำหรับประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง จำนวน 13,275 คน
- 2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คริวเรือนที่อยู่ในเขตให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง จำนวน 100 คน/คริวเรือน

3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับความตระหนักรู้ของประชาชนในเขตบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ชุมชน รวมจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชนโดยการคัดแยกขยะครัวเรือน โดยดัดแปลงจากงานวิจัยของการใช้บริการอื่นๆ ในอดีตที่ใกล้เคียง และตามแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่ได้ศึกษา ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบของความตระหนักรู้ของประชาชนต่อการจัดการขยะใน 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านขั้นความรู้ในการจัดการขยะ
- 2) ด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะ
- 3) ด้านการลงมือจัดการขยะ

โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ให้ผู้เลือกตอบตามความรู้สึก และความเชื่อเชิงประมาณค่า ตั้งแต่ระดับความเห็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด รวมจำนวน 24 ข้อ โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ระดับความเห็น	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุด	5
เห็นด้วยมาก	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยน้อย	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1

เมื่อรวบรวมข้อมูลและหาค่าเฉลี่ยแล้ว จะใช้คะแนนของกลุ่มตัวอย่างแบ่งระดับความเห็นออกเป็น 5 ระดับ โดยการหาช่วงความกว้างของอัตราภาพชั้น ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538: 8 – 11)

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอัตราภาพชั้น} &= \text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด} / \text{จำนวนชั้น} \\
 &= 5 - 1 / 5 \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของท่านที่ต้องกำจัด ต่อ 1 วัน ประกอบไปด้วย 1) ขยะอินทรีย์ ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก ใบไม้ 2) ขยะรีไซเคิล ได้แก่ กระดาษ พลาสติก ขวดแก้ว ขวดน้ำ อลูมิเนียม เหล็ก ทองแดง สังกะสี 3) ขยะทั่วไป ได้แก่ ถุงพลาสติก กล่องโฟม และ 4) ขยะอันตราย ได้แก่ กระจกสเปรย์ ขวดน้ำยาทำความสะอาด กระจกสี ทินเนอร์ หลอดไฟ แบตเตอรี่โทรศัพท์ แบตเตอรี่รถยนต์ ถ่านไฟฉาย น้ำมันเครื่อง เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ซึ่งเป็นตอนท้ายของแบบสอบถามจะเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม กล่าวถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อปรับปรุงและแก้ปัญหาขยะในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น จำนวน 1 ข้อ

3.5 แผนการดำเนินงาน (สิ้นสุด เดือน ก.พ. 2561)

ตาราง 8 แผนการดำเนินงานวิจัย

ลำดับ	กิจกรรม	2560-2561 (เดือน)							
		ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1	ประชุมวางแผนและมอบหมายงาน	↔							สังเคราะห์
2	ลงพื้นที่ สํารวจเก็บข้อมูลศึกษา บริบทเชิงพื้นที่ในการดำเนินงานและ การพัฒนาการสร้างเครือข่ายโดย การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการมี ส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน แก้ง อำเภอมืองสระแก้ว จังหวัด สระแก้ว	↔							งาน ร่วมกัน

3	สร้างกลุ่มคณะกรรมการทำงานโดย ชุมชนและการร่วมมือกับองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น และสร้างร่าง แผนการดำเนินงานร่วมกัน		↔					
4	สร้างการรับรู้และกำหนดแผนการ ดำเนินงาน โดยกลุ่มคณะกรรมการ ของชุมชนนำเสนอร่างข้อตกลงใน การทำงานร่วมกัน		↔					
5	ให้ความรู้กับชุมชนโดยวิทยากรหรือ ผู้มีความรู้			↔				
6	ประชุมกลุ่ม (Focus Group) ของ กลุ่มผู้นำชุมชน เพื่อการมีส่วนร่วม ในการจัดการขยะมูลฝอย				↔			
7	สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จาก การศึกษาจากวิทยากรหรือผู้ให้ ความรู้และผลที่ได้จากการประชุม กลุ่มของกลุ่มผู้นำชุมชน เพื่อการมี ส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย					↔		
8	ติดตาม สำรวจ ประเมินผลการ ดำเนินกิจกรรม ตามตัวชี้วัด						↔	
9	ประชุม สรุปงานจัดทำรูปเล่ม และ เผยแพร่ข้อมูล							↔

3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล

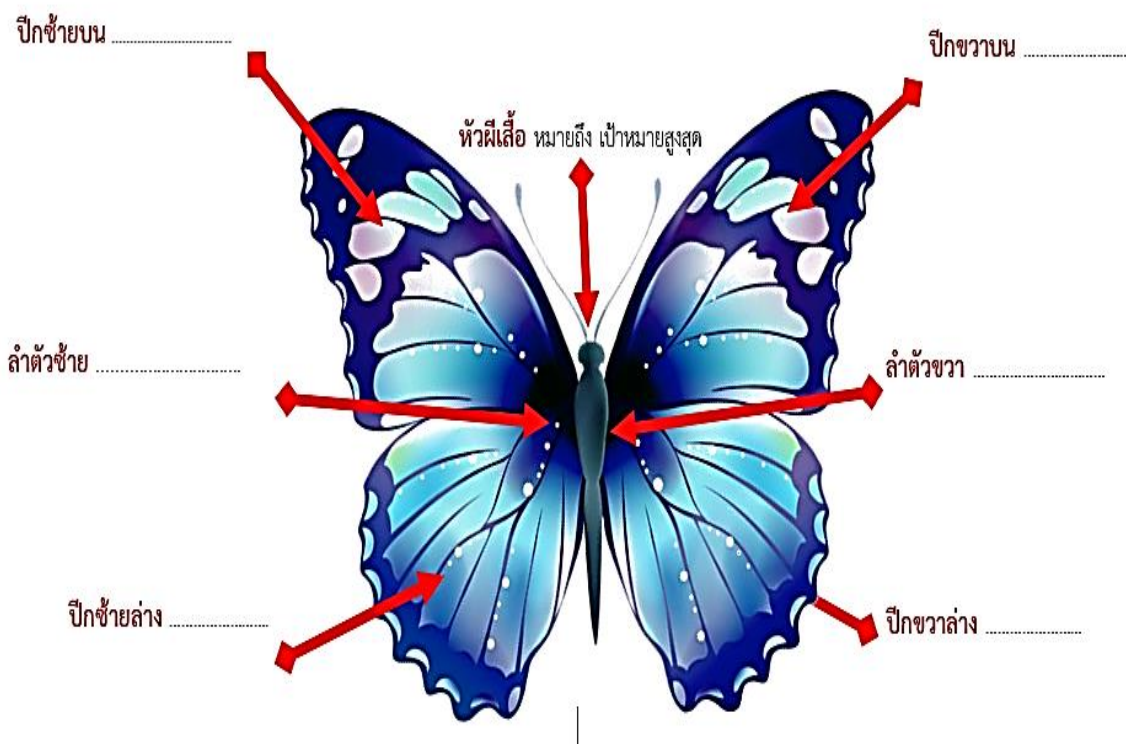
3.6.1 แบบสอบถาม (questionnaire) เรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้เพื่อเก็บข้อมูลรายครัวเรือนของชุมชน ในด้านความรู้เกี่ยวกับ ความคิด และในทางปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามในระดับครัวเรือน ใช้สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับครัวเรือน

3.6.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) สำหรับผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำชุมชน หรือกลุ่มต่างๆ โดยจะถามเจาะไปที่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการขยะในอดีต ปัจจุบัน และแผนที่จะดำเนินการในอนาคต ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นรายบุคคลใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็น เพื่อให้สามารถทราบถึงความคิดเห็นหรือความรู้สึกในแง่มุมต่างๆ ที่อาจจะนอกเหนือจากการคาดคะเน การใช้คำถามปลายเปิดจะสามารถให้คำตอบได้กว้างและลึกกว่าการใช้คำถามแบบปลายปิด (สุภางค์ จันทวานิช, 2550)

3.6.3 เครื่องมือการถอดบทเรียน ฝึเสื้อถอดบทเรียนกระบวนการ ตัวแบบการถอดบทเรียน “ฝึเสื้อถอดบทเรียนกระบวนการ” เพื่อปรับใช้ได้ทุกขั้นตอนการทำงานในพื้นที่ โดยให้ชุมชนและทีมวิจัยทั้งฝ่ายภาควิชาการและพื้นที่ (อบต.) ร่วมกันคิด และพัฒนาระหว่างการดำเนินงานร่วมกันในแต่ละขั้น

ผีเสื้อถอดบทเรียน

การขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยสู่ความร่วมมือชุมชนท้องถิ่นบนฐานงานวิจัยเชิงพื้นที่



แผนภาพ 2 ผีเสื้อถอดบทเรียน

3.6.3.1 ผีเสื้อถอดบทเรียนรายโครงการ (ทีม C) ประกอบด้วยรายละเอียดแต่ละส่วน ดังนี้

- 1) หัวผีเสื้อ: เป้าหมายสูงสุดของโครงการ
- 2) ปีกซ้ายบน: งานวิจัยเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง หลังจากที่ชุมชนและทีมวิจัย ทั้งฝ่ายภาควิชาการและพื้นที่ (อบต.) ร่วมกันคิด และวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่กับโครงการงาน สสส.
- 3) ลำตัวซ้าย: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะ
- 4) ปีกซ้ายล่าง: กระบวนการในการทำงานวิจัยที่ใช้ในการทำงานของโครงการ (ในลักษณะ สร้างคน สร้างงาน สร้างเครือข่าย แบบบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชน และภาคี)
- 5) ปีกขวาบน: ผลการเปลี่ยนแปลง จากการสร้างคน สร้างงาน สร้างเครือข่าย ชุมชนเรียนรู้ (พร้อมยก Case Support)

- 6) ลำตัวขวา: ข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้อง
- 7) ปีกขวาล่าง: นวัตกรรม องค์ความรู้ ชุดความรู้ และอะไรดี ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งที่คาดคิดและไม่คาดคิด จากโครงการ

3.7 การวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูล และประเมินติดตามโครงการ

3.7.1 สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และความพึงพอใจเพื่อวัดระดับการเปลี่ยนแปลงของผลโครงการที่มีต่อชุมชน โดยคณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการ ดังนี้

3.7.1.1 การตรวจสอบข้อมูล (Editing) โดยผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามและแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

3.7.1.2 การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัสตามที่ได้กำหนดไว้

3.7.1.3 การประมวลผลข้อมูลที่ลงรหัสแล้ว โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ คำนวณคะแนนและการแปรผลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.7.2 สำหรับแบบสอบถามที่เป็นปลายเปิด ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.7.3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นรายบุคคลใช้คำถามปลายเปิดและให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยสามารถทราบถึงความคิดเห็นหรือความรู้สึกในแง่มุมต่างๆ ที่อาจจะนอกเหนือจากการคาดคะเน การใช้คำถามปลายเปิดจะสามารถให้คำตอบได้กว้างและลึกกว่าการใช้คำถามแบบปลายปิด (สุภางค์ จันทวานิช, 2550)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยชุมชนที่สำคัญ คือ ต้นไม้ปัญหา (problem tree) ซึ่งเป็นเครื่องมือกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาของตนเองในชุมชน นอกจากนี้ ยังใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความตระหนักรู้ของคนในชุมชนต่อการจัดการขยะของตนเองในระดับครัวเรือน จากสนทนากลุ่ม (focus group) ทำให้ทราบปัญหาที่ชุมชนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว มองว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนควรที่จะได้รับการแก้ไข คือ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงนำประเด็นปัญหานี้มาวิเคราะห์ โดยมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วน of ข้อมูลด้านการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ว่าแต่เดิมแล้วมีวิธีการจัดการขยะด้วยวิธีใด และมีโครงการ หรือการหนุนและส่งเสริมให้ชุมชนจัดการขยะในชุมชนตนเองอย่างไร นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยยังพยายามศึกษาการรับรู้ของคนในชุมชนระดับครัวเรือนว่ามีมุมมองต่อการจัดการขยะอย่างไร และสะท้อนออกมาในเชิงพฤติกรรมในการจัดการขยะอย่างไร นอกจากนี้ ข้อมูลในเชิงการรับรู้แล้ว ยังเก็บข้อมูลปริมาณ และประเภทของขยะในระดับครัวเรือนว่าในแต่ละวันครัวเรือนทำให้เกิดปริมาณขยะจำนวนเท่าใด และจำแนกตามประเภทได้อย่างไรบ้าง ดังจะกล่าวในส่วนต่อไป

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 9 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	33	33.0
หญิง	67	67.0
รวม	100	100.0
อายุเฉลี่ย	44.15	
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	89	89.0
ปริญญาตรี	11	11.0

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
อื่นๆ	0	0
รวม	100	100.0
อาชีพ		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	20	20.0
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0	0
พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	16	16.0
เกษตรกร/ชาวน/ชาวไร่	50	50.0
อื่นๆ โปรดระบุ.....	14	14.0
รวม	100	100.0
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	47	47.0
5,000 – 10,000 บาท	42	42.0
10,001 บาทขึ้นไป	11	11.0
รวม	100	100
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
น้อยกว่า 3 ปี	2	2.0
3-5 ปี	3	3.0
5 ปีขึ้นไป	95	95.0
รวม	100	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่าข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้

เพศ กลุ่มตัวอย่างของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 61.0 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0

อายุ กลุ่มตัวอย่างของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 100 คน (ครัวเรือน) มีอายุเฉลี่ย 44.15 ปี

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 89.0 รองลงมาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม/ชาวสวน/ชาวไร่ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคืออาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และน้อยที่สุด คือ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามท่านใดมีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ

รายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมาคือมีรายได้ระหว่าง 5,000-10,000 บาท จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 และน้อยที่สุด คือ มีรายได้ 10,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน กลุ่มตัวอย่างของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 รองลงมาคือมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 3-5 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และน้อยที่สุด คือ มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ ของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ ของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในมิติด้านความรู้

ความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านความรู้	n = 100		ระดับ ความเห็น
	\bar{X}	S.D.	
1. การรักษาความสะอาดในชุมชนเป็นหน้าที่ของทุกคน	4.57	0.728	มากที่สุด
2. การทิ้งขยะลงถังเป็นหน้าที่ที่ทุกคนพึงปฏิบัติ	4.58	0.727	มากที่สุด
3. การจัดหาถังขยะเป็นหน้าที่ที่ทุกบ้านต้องจัดหาเอง	3.85	1.201	มาก
4. หากไม่มีถังขยะหน้าบ้าน สามารถนำขยะไปทิ้งในที่สาธารณะได้	2.72	1.706	ปานกลาง
5. หากไม่มีถังขยะ สามารถเก็บขยะไว้แล้วนำมาทิ้งเมื่อพบถังขยะ	4.12	1.122	มาก
6. การคัดแยกมูลฝอยทำให้ลดปริมาณขยะ	4.69	0.615	มากที่สุด
7. การทำความสะอาดหน้าบ้านเป็นหน้าที่ของตนเองไม่ใช่	4.06	1.293	มาก

ความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านความรู้	n = 100		ระดับ
หน้าที่ของหน่วยงานรัฐ			
8. การทำความสะอาดในชุมชนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ	3.11	1.797	ปานกลาง
รวม	3.96	1.149	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ($\bar{X} = 3.96$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สามารถจำแนกระดับความเห็นเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 6 การคัดแยกมูลฝอยทำให้ลดปริมาณขยะ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ($\bar{X} = 4.69$) รองลงมา คือ งานที่ 2 การทิ้งขยะลงถังเป็นหน้าที่ที่ทุกคนพึงปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ($\bar{X} = 4.58$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อที่ 4 หากไม่มีถังขยะหน้าบ้านสามารถนำขยะไปทิ้งในที่สาธารณะได้ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 ($\bar{X} = 2.72$)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความตระหนักรู้ในการจัดการขยะของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในมิติด้านความคิด

ความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านความคิด	n = 100		ระดับ ความเห็น
	\bar{X}	S.D.	
9. การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องปฏิบัติ	4.65	0.657	มากที่สุด
10. หากชุมชนไม่ทำการคัดแยกขยะมูลฝอยจะทำให้หน่วยงานของรัฐต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น	4.19	1.089	มาก
11. ทิ้งขยะในที่สาธารณะ ถือว่าไม่เป็นความผิดเพราะหน่วยงานรัฐจะต้องรับผิดชอบเอง	3.20	1.869	ปานกลาง
12. การทิ้งขยะไม่เลือกที่ หากคนในชุมชนทิ้งคนละชิ้นจะทำให้ขยะเคลื่อนชุมชนได้	4.43	1.208	มากที่สุด
13. หากทุกคนทำความสะอาดหน้าบ้านและคัดแยกขยะมูลฝอยจะทำให้ชุมชนน่าอยู่มากขึ้น	4.74	0.848	มากที่สุด

ความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านความคิด	n = 100		ระดับ
14. การคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้เสียเวลาโดยใช่เหตุ	2.78	1.727	ปานกลาง
15. การคัดแยกมูลฝอยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ	2.84	1.863	ปานกลาง
รวม	3.83	1.323	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านความคิด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ($\bar{X} = 3.83$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถจำแนกระดับความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 13 หากทุกคนทำความสะอาดหน้าบ้านและคัดแยกขยะมูลฝอยจะทำให้ชุมชนน่าอยู่มากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ($\bar{X} = 4.74$) รองลงมา คือ ข้อที่ 9 การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ($\bar{X} = 4.65$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อที่ 14 การคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้เสียเวลาโดยใช่เหตุ ด้านขั้นตอนการให้บริการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ($\bar{X} = 2.78$)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความตระหนักรู้ในการจัดการขยะของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในมิติด้านการลงมือทำ

ความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านการลงมือทำ	n = 100		ระดับ ความเห็น
	\bar{X}	S.D.	
16. ปัจจุบันท่านทิ้งขยะลงที่จัดเก็บทุกครั้ง	4.58	0.699	มากที่สุด
17. ปัจจุบันท่านคัดแยกขยะก่อนทิ้งทุกครั้ง	4.36	0.959	มากที่สุด
18. ท่านจัดหาที่รองรับขยะบริเวณหน้าบ้านเอง	4.28	1.207	มากที่สุด
19. ท่านร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานรัฐณรงค์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยทุกครั้ง	4.33	1.146	มากที่สุด
20. ท่านมีการคัดแยกขยะอันตรายทุกครั้ง	4.18	1.132	มาก
21. ขยะอินทรีย์นำมาทำปุ๋ยหมัก เพื่อลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	4.37	0.991	มากที่สุด

ความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านการลงมือทำ	n = 100		ระดับ
22. ท่านมีการนำขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่เป็นประจำ	3.81	1.152	มาก
23. ขยะที่มีค่า ท่านได้คัดแยกขยะและนำไปจำหน่ายทุกครั้ง	4.29	0.977	มากที่สุด
24. ในที่สาธารณะ ท่านได้ทิ้งขยะตามประเภทของถังที่หน่วยงานรัฐได้จัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง	4.37	0.960	มากที่สุด
รวม	4.29	1.025	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านการลงมือทำ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ($\bar{X} = 4.61$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถจำแนกระดับความตระหนักรู้เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 16 ปัจจุบันท่านทิ้งขยะลงที่จัดเก็บทุกครั้งด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมา คือ ข้อที่ 24 ในที่สาธารณะท่านได้ทิ้งขยะตามประเภทของถังที่หน่วยงานรัฐได้จัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ($\bar{X} = 4.37$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อที่ 22 ท่านมีการนำขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่เป็นประจำ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ($\bar{X} = 3.81$)

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องกำจัด ต่อ 1 วัน

ข้อที่	ประเภทขยะ	จำนวนขยะโดยเฉลี่ย (กิโลกรัม)	จำนวนขยะโดยเฉลี่ย (ชิ้น)
1	ขยะอินทรีย์ ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก ใบไม้	1.79	
2	ขยะรีไซเคิล		
	2.1 กระดาษ	0.97	
	2.2 พลาสติก		4.23
	2.3 ขวดแก้ว		2.00
	2.4 ขวดน้ำ		4.01
	2.5 อลูมิเนียม		0.68

ข้อที่	ประเภทขยะ	จำนวนขยะโดยเฉลี่ย (กิโลกรัม)	จำนวนขยะโดยเฉลี่ย (ชิ้น)
	2.6 เหล็ก ทองแดง สังกะสี		0.54
3	ขยะทั่วไป ได้แก่ ถึงพลาสติก กล่องโฟม		2.78
4	ขยะอันตราย ได้แก่ กระจงสเปรย์ ขวดน้ำยาทำความสะอาด กระจงสี ทินเนอร์ หลอดไฟ แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย น้ำมันเครื่อง		1.24
	รวม	1.38	2.21

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ค่าเฉลี่ยปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องกำจัด ต่อ 1 วัน ค่าเฉลี่ยของ ขยะอินทรีย์ ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก ใบไม้ และกระดาษรีไซเคิล เท่ากับ 1.38 กิโลกรัมต่อวัน/ครัวเรือน ส่วนขยะประเภทอื่นๆ ค่าเฉลี่ยของการเกิดขยะเท่ากับ 2.21 ชิ้นต่อวัน/ครัวเรือน

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สามารถจำแนกระดับความตระหนักรู้เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อย ได้ดังนี้ ขยะรีไซเคิล ประเภทพลาสติก ค่าเฉลี่ยมากที่สุด จำนวน 4.23 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน รองลงมา คือ ขวบน้ำพลาสติก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน และ จำนวนน้อยที่สุด คือ เหล็ก ทองแดง และสังกะสี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.54 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน

4.3 การวิเคราะห์ผู้มีส่วนร่วม / ต้นไม้ปัญหา

จากการเก็บข้อมูลทั้งเอกสารโครงการ และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และระดมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รับผิดชอบในการจัดการขยะในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาของชุมชน พบว่า สภาพการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รวมถึงของแต่ละชุมชน ทั้ง 16 ชุมชน ในพื้นที่นั้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลฯ มีการจัดหารถเพื่อการจัดเก็บขยะในชุมชน จำนวน 1 คัน และมีพนักงานประจำรถจัดเก็บ จำนวน 3 คน โดยปริมาณขยะรวมตลอดทั้งปีประมาณ 8 แสน – 1 ล้านตันต่อปี (ดังตารางด้านล่าง) ซึ่งจาก 16 ชุมชน มีเพียง 6 ชุมชนเท่านั้น ที่รถขยะสามารถเข้าถึงได้ ส่วนที่เหลือแต่ละชุมชนมีการจัดการขยะด้วยชุมชนเอง นอกจากนี้ ยังมีการลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) กับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว เพื่อจัดหาแหล่งทิ้งขยะ ซึ่งล้วนมีค่าใช้จ่ายในการทิ้งขยะ ต้นละ 600 บาท อันถือว่าเป็นภาระทางงบประมาณของตำบลอยู่มาก นอกจากนี้ แต่ละครัวเรือนที่รับบริการรถจัดเก็บขยะจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง จำเป็นต้องจ่ายค่าบริการ ครัวเรือนละ 30 บาทต่อเดือน

หน่วยงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รับผิดชอบ โครงการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความตระหนัก เข้าใจวิธีการ และสร้างเสริมการคัดแยกขยะในแบบที่ถูกต้อง มีการจัดโครงการและสนับสนุนให้ชุมชนเข้าร่วมโครงการเพื่อจัดการ และลดปริมาณขยะในชุมชนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม 10 ชุมชนที่เหลือซึ่งรถจัดเก็บขยะไม่สามารถเข้าถึงได้ มีการจัดการขยะด้วยตนเอง แต่ยังคงขาดการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง ยังมีการเทขยะกองรวมกันไม่มีการคัดแยกแต่อย่างใด

ตาราง 14 ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ประจำปีงบประมาณ 2559

ลำดับ	ประจำเดือน	ขยะ		ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		เงินเดือนพนักงานจัดเก็บขยะ			ค่าซ่อมบำรุง	
		ปริมาณ (ตัน)	จำนวนเงิน	จำนวน (ลิตร)	จำนวนเงิน	จ้าง	สมใจ	วัชรพัฒน์	รายการ	จำนวนเงิน
1	ตุลาคม 2558	98,960	59,376	455.3	10,490	12,951	10,000	10,000	-	-
2	พฤศจิกายน 2558	64,480	38,688	562.19	11,210	12,951	10,000	10,000	-	-
3	ธันวาคม 2558	65,680	39,408	481.44	9,600	12,951	10,000	10,000	-	-
4	มกราคม 2559	71,460	42,876	446.51	9,350	12,951	10,000	10,000	-	-
5	กุมภาพันธ์ 2559	64,460	38,676	482.95	9,630	11,391	10,000	10,000	-	-
6	มีนาคม 2559	63,070	37,842	323.74	7,200	11,391	10,000	10,000	-	-
7	เมษายน 2559	63,380	38,028	419.88	10,220	11,391	10,000	10,000	-	-
8	พฤษภาคม 2559	68,460	41,076	426.22	10,630	11,391	10,000	10,000	-	-
9	มิถุนายน 2559	76,510	45,906	325.62	7,600	11,391	10,000	10,000	-	-
10	กรกฎาคม 2559	78,660	47,196	481.2	11,520	11,391	10,000	10,000	-	-
11	สิงหาคม 2559	83,990	50,394	451.51	11,050	11,391	10,000	10,000	-	-
12	กันยายน 2559	39,330	23,598	450.29	11,050	11,391	10,000	10,000	-	-
รวม		838,440	503,064	5306.85	119,580	142,932	120,000	120,000		-

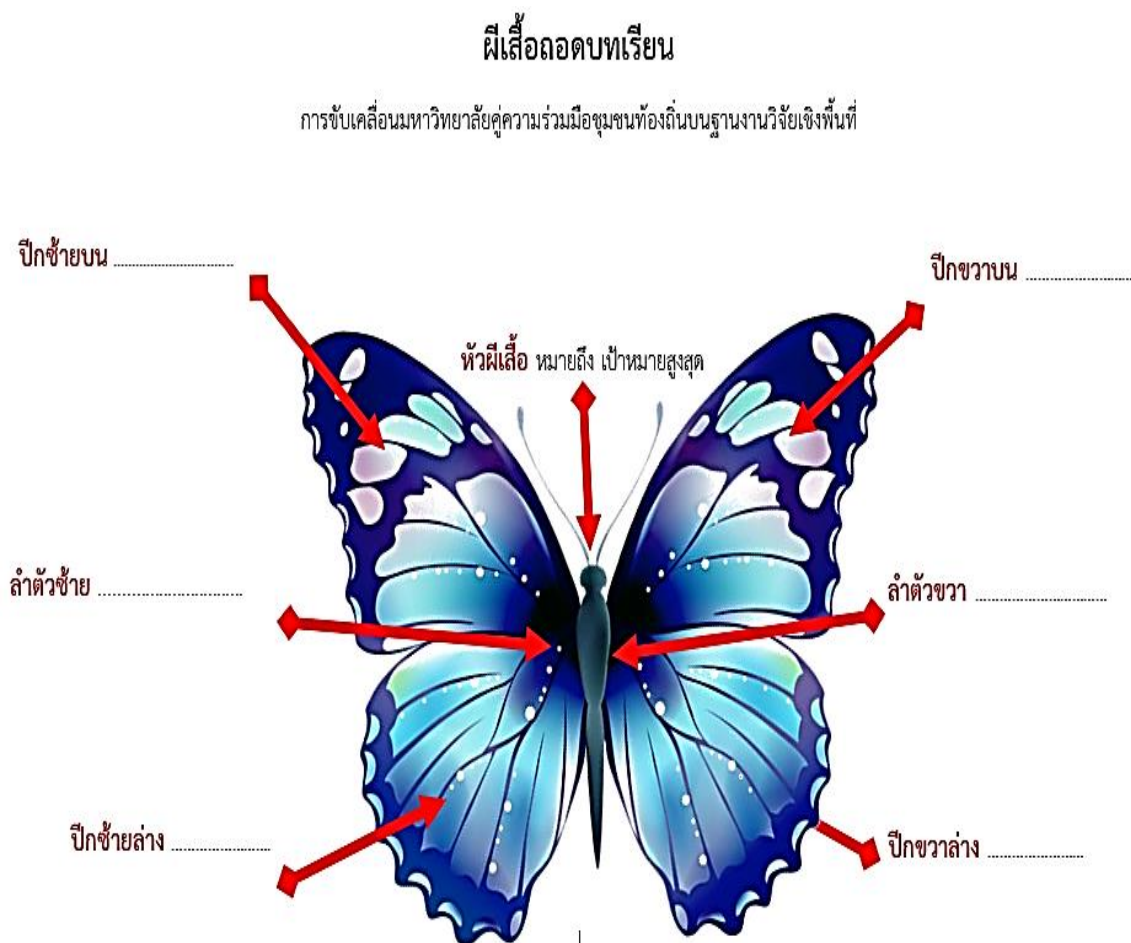
ตาราง 15 ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ประจำปีงบประมาณ 2560

ลำดับ	ประจำเดือน	ขยะ		ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		เงินเดือนพนักงานจัดเก็บขยะ			ค่าซ่อมบำรุง	
		ปริมาณ (ตัน)	จำนวนเงิน	จำนวน (ลิตร)	จำนวนเงิน	จ้าง	สมใจ	วัชรพัฒน์	รายการ	จำนวนเงิน
1	ตุลาคม 2559	117,480.00	70,488.00	454.73	11,250.00	13,285.00	10,000.00	10,000.00		-
2	พฤศจิกายน 2559	71,133.33	42,680.00	424.17	11,300.00	13,285.00	10,000.00	10,000.00		-
3	ธันวาคม 2559	73,020.00	43,812.00	431.68	11,500.00	13,285.00	10,000.00	10,000.00		-
4	มกราคม 2560	73,390.00	44,034.00	451.56	12,120.00	13,285.00	10,000.00	10,000.00		-
5	กุมภาพันธ์ 2560	58,260.00	34,956.00	384.85	10,060.00	13,285.00	10,000.00	10,000.00		-
6	มีนาคม 2560	72,460.00	43,476.00	630.83	16,490.00	13,285.00	10,000.00	10,000.00	ซ่อมรถขยะ	4,850.00
7	เมษายน 2560	70,240.00	42,144.00	471.01	11,700.00	13,285.00	10,000.00	10,000.00	ซื้อแบตเตอรี่	2,845.00
8	พฤษภาคม 2560	82,840.00	49,704.00			13,285.00	10,000.00	10,000.00		
9	มิถุนายน 2560	99,940.00	59,964.00	443.29	10,373.83	13,285.00	10,000.00	10,000.00		
10	กรกฎาคม 2560	NA	NA			13,285.00	10,000.00	10,000.00		
11	สิงหาคม 2560	98,920.00	59,352.00			13,285.00	10,000.00	10,000.00		
12	กันยายน 2560	46,980.00	28,188.00			13,285.00	10,000.00	10,000.00		
รวม		864,663.33	518,798.00	3,692.12	94,793.83	159,420.00	120,000.00	120,000.00		7,695.00

ตาราง 16 ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ประจำปีงบประมาณ 2561

ลำดับ	ประจำเดือน	ขยะ		ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		เงินเดือนพนักงานจัดเก็บขยะ			ค่าซ่อมบำรุง	
		ปริมาณ (ตัน)	จำนวนเงิน	จำนวน (ลิตร)	จำนวนเงิน	จ้าง	สมใจ	วัชรพัฒน์	รายการ	จำนวนเงิน
1	ตุลาคม 2560	83,660.00	50,196.00			13,285.00	10,000.00	10,000.00	-	-
2	พฤศจิกายน 2560	79,140.00	47,484.00			13,285.00	10,000.00	10,000.00	-	-
3	ธันวาคม 2560	68,080.00	40,848.00		12,450.00	13,285.00	10,000.00	10,000.00	-	-
4	มกราคม 2561	84,090.00	50,454.00			13,285.00	10,000.00	10,000.00	-	-
5	กุมภาพันธ์ 2561	74,650.00	44,790.00			13,285.00	10,000.00	10,000.00	-	-
6	มีนาคม 2561								-	-
7	เมษายน 2561								-	-
8	พฤษภาคม 2561								-	-
9	มิถุนายน 2561								-	-
10	กรกฎาคม 2561								-	-
11	สิงหาคม 2561								-	-
12	กันยายน 2561								-	-
รวม		389,620.00	233,772.00		12,450.00	66,425.00	50,000.00	50,000.00	-	-

4.5 การถอดบทเรียน กระบวนการทำงาน และผลงานของแต่ละโครงการผ่าน “ผีเสื้อถอดบทเรียน”



แผนภาพ 4 ผีเสื้อถอดบทเรียน

3.4.3.1 ผีเสื้อถอดบทเรียนรายโครงการ (ทีม C) ประกอบด้วยรายละเอียดแต่ละส่วน ดังนี้

- 1) หัวผีเสื้อ: เป้าหมายสูงสุดของโครงการ
- 2) ปีกซ้ายบน: งานวิจัยเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง หลังจากที่ชุมชนและทีมวิจัย ทั้งฝ่ายภาควิชาการและพื้นที่ (อบต.) ร่วมกันคิด และวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่กับโครงการงาน สสส.
- 3) ลำตัวซ้าย: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะ
- 4) ปีกซ้ายล่าง: กระบวนการในการทำงานวิจัยที่ใช้ในการทำงานของโครงการ (ในลักษณะ สร้างคน สร้างงาน สร้างเครือข่าย แบบบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์กับชุมชน และภาคี)

- 5) ปีกขวามือ: ผลการเปลี่ยนแปลง จากการสร้างคน สร้างงาน สร้าง
เครือข่าย ชุมชนเรียนรู้ (พร้อมยก Case Support)
- 6) ลำตัวขวา: ข้อเสนอแนะต่อผู้เกี่ยวข้อง
- 7) ปีกขวาล่าง: นวัตกรรม องค์ความรู้ ชุดความรู้ และอะไรดี ๆ ที่เกิดขึ้น
ทั้งที่คาดคิดและไม่คาดคิด จากโครงการ

ตาราง 17 การถอดบทเรียน กระบวนการทำงาน และผลงานของโครงการผ่าน “ผีเสื้อถอดบทเรียน”

ผีเสื้อกิจกรรมโครงการ	
หัวผีเสื้อ	ขยะได้รับการจัดการโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน
ปีกซ้ายบน	มีการเปลี่ยนแปลงในรูปการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับ การพัฒนาท้องถิ่น มากขึ้น
ลำตัวซ้าย	-จังหวัดควรมีแผนงานทั้งระยะสั้น และระยะยาว ในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และอาจขยายไปสู่มิติอื่นๆ ด้วย และควร ปรับปรุงตัวชี้วัดการดำเนินงานให้สอดคล้องกับ แนวทางการพัฒนา SDGs ของ UN
ปีกขวามือ	นักศึกษาามีประสบการณ์ในการทำวิจัยชุมชน ชุมชนมีนักวิจัยเชิงพื้นที่ ของตนเอง องค์ความรู้ของชุมชนได้รับการสังเคราะห์ถอดบทเรียน
ปีกซ้ายล่าง	บูรณาการ การเรียนการสอน การวิจัยเข้าด้วยกัน ทำให้นักศึกษามีส่วน ร่วม และประสบการณ์ในการทำวิจัย และพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
ปีกขวาล่าง	เกิดชุดความรู้การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนของจังหวัด สระแก้ว เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการจัดการขยะให้แก่ชุมชน และจังหวัด อื่น
ลำตัวขวา	ควรมีกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย และมีการถอดบทเรียน กระบวนการทำงานร่วมกันด้วย และมีการขยายเครือข่ายจัดการขยะ ข้ามชุมชน หรือ อปท

บทที่ 5

สรุปผล และข้อเสนอแนะเพื่อนำสู่นโยบายสาธารณะ

5.1 สรุปผล

จากเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อวัดประเมินระดับความตระหนักรู้ของประชาชนในเขต การให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 100 คน (ครัวเรือน) มีอายุเฉลี่ย 44.15 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 89.0 รองลงมามีการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามคนใดมีการศึกษา ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม/ชาวสวน/ชาวไร่ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมามีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และน้อยที่สุด คือ ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามท่านใดมีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 5,000-10,000 บาท จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 และน้อยที่สุด คือ มีรายได้ 10,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 95.0 รองลงมามีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 3-5 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และน้อย ที่สุด คือ มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีความตระหนักรู้ในการ จัดการขยะ มิติด้านความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สามารถจำแนกระดับความเห็นเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหา น้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 6 การคัดแยกมูลฝอยทำให้ลดปริมาณขยะ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 ($\bar{X} = 4.69$) รองลงมา คือ งานที่ 2 การทิ้งขยะลงถังเป็นหน้าที่ที่ทุกคนพึง ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ($\bar{X} = 4.58$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อที่ 4 หากไม่มีถังขยะหน้าบ้านสามารถนำขยะไปทิ้งในที่สาธารณะได้ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 ($\bar{X} = 2.72$)

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีความตระหนักรู้ในการ จัดการขยะ มิติด้านความคิด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถจำแนกระดับความตระหนักรู้ในการจัดการขยะเรียงลำดับตาม ค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 13 หากทุกคนทำความสะอาดหน้า

บ้านและคัดแยกขยะมูลฝอยจะทำให้ชุมชนน่าอยู่มากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 ($\bar{X} = 4.74$) รองลงมา คือ ข้อที่ 9 การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 ($\bar{X} = 4.65$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อที่ 14 การคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้เสียเวลาโดยใช่เหตุ ด้านขั้นตอนการให้บริการ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ($\bar{X} = 2.78$)

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีความตระหนักรู้ในการจัดการขยะ มิติด้านการลงมือทำ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถจำแนกระดับความตระหนักรู้เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 16 ปัจจุบันท่านทิ้งขยะลงที่จัดเก็บทุกครั้งด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมา คือ ข้อที่ 24 ในที่สาธารณะท่านได้ทิ้งขยะตามประเภทของถังที่หน่วยงานรัฐได้จัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ($\bar{X} = 4.37$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อที่ 22 ท่านมีการนำขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่เป็นประจำ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ($\bar{X} = 3.81$)

ค่าเฉลี่ยปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องกำจัด ต่อ 1 วัน ค่าเฉลี่ยของ ขยะอินทรีย์ ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก ใบไม้ และกระดาษรีไซเคิล เท่ากับ 1.38 กิโลกรัมต่อวัน/ครัวเรือน ส่วนขยะประเภทอื่นๆ ค่าเฉลี่ยของการเกิดขยะเท่ากับ 2.21 ชิ้นต่อวัน/ครัวเรือน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สามารถจำแนกระดับความตระหนักรู้เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อย ได้ดังนี้ ขยะรีไซเคิล ประเภทพลาสติก ค่าเฉลี่ยมากที่สุด จำนวน 4.23 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน รองลงมา คือ ขนุน้ำพลาสติก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน และ จำนวนน้อยที่สุด คือ เหล็ก ทองแดง และสังกะสี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.54 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน

พื้นที่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ทั้ง 16 ชุมชน ยังมิได้มีการคัดแยกขยะอย่างถูกสุขลักษณะ มีรถจัดเก็บขยะเข้าถึงชุมชนเพียง 6 ชุมชนเท่านั้น ที่เหลืออีก 10 ชุมชน จึงจำเป็นต้องจัดการขยะด้วยชุมชนเอง อีกทั้ง ในแต่ละปีจำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะจำนวนมาก ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแก้ง มีการจัดโครงการอบรมให้ความรู้ในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี แต่ในทางปฏิบัติยังมิได้เกิดขึ้นมากนัก ประชาชนในแต่ละชุมชนยังมิได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการขยะมากนัก อย่างไรก็ตาม ก็มีบางครัวเรือนในบางชุมชน มีการจัดการขยะภายในครัวเรือนของตนเองอย่างถูกต้องอยู่แล้ว แต่ขาดการสานต่อ และขยายผลไปสู่ครัวเรือน หรือชุมชนอื่นๆ จากการดำเนินงานวิจัย มีส่วนทำให้เกิดเครือข่ายเพื่อกระตุ้นให้เกิดแนวคิดเพื่อการจัดการขยะให้เกิดความยั่งยืน ต่อเนื่อง และอย่างเป็น

รูปธรรม โดยมีการจัดประชุมผู้นำชุมชน อาสาสมัครประจำชุมชน และตัวแทนผู้รับผิดชอบโครงการ เกี่ยวกับการจัดการขยะมาระดมความคิด และเสนอแนะแนวทาง รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ หรือวิธีการจัดการขยะในครัวเรือนที่พอเป็นแบบอย่างได้ หลังจากการจัดประชุม ระดมความคิด และวิธีการจัดการขยะในชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังมีอาจถือได้ว่า เกิดนวัตกรรมการจัดการขยะของชุมชน แต่อย่างใด แต่มีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ มีบางชุมชนมองว่า โครงการจัดการขยะระดับชุมชนจะเกิดความยั่งยืนได้ จำเป็นต้องเชื่อมโยงโครงการจัดการขยะเข้ากับเรื่องปากท้อง ความกินดีอยู่ดี เพื่อก่อให้เกิดรายจุนเจือในครอบครัว และเป็นกลยุทธ์ดึงความสนใจที่ประเด็นอื่นๆ ที่ไม่ใช่เรื่องขยะ แต่จุดหมายปลายทางก่อให้เกิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนขึ้นได้ในอนาคต

5.2 ประเด็นที่สามารถพัฒนาสู่นโยบายสาธารณะ ระดับชุมชน /จังหวัด

1. การเข้าไปหนุนเสริมของสถาบันการศึกษาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนมากขึ้น
2. การสนับสนุนให้มีการบูรณาการทำงานร่วมกันมากขึ้น และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
3. การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ควรเชื่อมโยงการจัดการขยะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องปากท้อง ความกินดีอยู่ดี กล่าวคือ การจัดการขยะควรมีส่วนช่วยในการเพิ่มรายได้ หรือลดรายจ่ายที่ได้จากขยะ
4. การจัดตั้งกองทุนขยะ ธนาคาร หรือ ฅนปากกิจจากขยะ เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน เนื่องจากว่า เป็นจุดที่ทำให้คนในชุมชนเล็งเห็นว่าตนเองจะได้รับอะไรบ้างจากการจัดการขยะ และจะทำให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงานภายในชุมชน หรือแม้แต่ว่าระดับตำบล หรือจังหวัดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2544). คู่มือแนวทางการลดตัด แยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงศิลป์การพิมพ์(1977) จำกัด.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2551). สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2551. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2560). สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2560. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2496). พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- สำนักงานจังหวัดสระแก้ว (2560) **จังหวัดสระแก้ว**. สระแก้ว: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อพัฒนาจังหวัด
- สุภางค์ จันทวานิช (2550) **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ผนวก ก
ประวัติย่อหัวหน้าโครงการและทีมวิจัย

คณะวิจัย

ชื่อ-สกุล หัวหน้าโครงการ อาจารย์ รังสรรค์ สุคำภา	
โทรศัพท์ 088 293 8448	E-mail Address : phannakorn.tone@gmail.com
ชื่อ-สกุล นักวิจัยพื้นที่ นางอรสา โตคำ	
โทรศัพท์ 089 833 4317	E-mail address.....
ชื่อ-สกุล ผู้ร่วมวิจัย	
อาจารย์ ดร.อมรรักษ์ สวนชุมพล	โทรศัพท์ 081 731 8710
อาจารย์ ดร.พัฒนกร สอนไฉ	โทรศัพท์ 085 046 5139
อาจารย์ ดร.มนัส สายเสมา	โทรศัพท์ 084 879 8118
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ศรีทอง	
อาจารย์ ดร. พรนภา เตียสุทธิกุล	
ชื่อ-สกุล นักศึกษา ผู้ร่วมวิจัย	
นายธีรธรรม คำโสดา	หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต
นายสหรัตน์ ศิริเพชร	หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

ผนวก ข ภาพกิจกรรม

สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการขยะของ อบต. บ้านแก้ง



ลงพื้นที่ ชี้แจงโครงการ และเก็บข้อมูลแบบสอบถาม และซักถามเบื้องต้น รพสต.







ผนวก ค แบบสอบถาม

เรื่อง

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน



**โครงการวิจัยภายใต้ โครงการการวิจัยและพัฒนาสร้างพลังร่วม
ในการพัฒนาเป็นเมืองน่าอยู่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**

แบบสอบถาม

เรื่อง การบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจความตระหนักของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชน

โดยการคัดแยกขยะครัวเรือน

ตอนที่ 3 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่ต้องกำจัด ต่อ 1 วัน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความหรือตัวเลขและใส่ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี	() ปริญญาตรี
() สูงกว่าปริญญาตรี	() อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. อาชีพ

() ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	() ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
() พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	() เกษตรกรรม/ชาวสวน/ชาวไร่
() อื่นๆ โปรดระบุ.....	
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

() ต่ำกว่า 5,000 บาท	() 5,000 – 10,000 บาท
() 10,001 บาทขึ้นไป	
6. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

() น้อยกว่า 3 ปี

() 3-5 ปี

() 5 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชนโดยการคัดแยกขยะครัวเรือน

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดคำตอบเป็นคะแนน 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึงเห็นด้วยมากที่สุด
 4 หมายถึงเห็นด้วยมาก
 3 หมายถึงเห็นด้วยปานกลาง
 2 หมายถึงเห็นด้วยน้อย
 1 หมายถึงเห็นด้วยน้อยที่สุด

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ความรู้					
1. การรักษาความสะอาดในชุมชนเป็นหน้าที่ของทุกคน					
2. การทิ้งขยะลงถังเป็นหน้าที่ที่ทุกคนพึงปฏิบัติ					
3. การจัดหาถังขยะเป็นหน้าที่ที่ทุกบ้านต้องจัดหาเอง					
4. หากไม่มีถังขยะหน้าบ้าน สามารถนำขยะไปทิ้งในที่สาธารณะได้					
5. หากไม่มีถังขยะ สามารถเก็บขยะไว้แล้วนำมาทิ้งเมื่อพบถังขยะ					
6. การคัดแยกมูลฝอยทำให้ลดปริมาณขยะ					
7. การทำความสะอาดหน้าบ้านเป็นหน้าที่ของตนเองไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานรัฐ					
8. การทำความสะอาดในชุมชนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ					
ความคิด					
9. การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องปฏิบัติ					
10. หากชุมชนไม่ทำการคัดแยกขยะมูลฝอยจะทำให้หน่วยงานของรัฐต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น					
11. ทิ้งขยะในที่สาธารณะ ถือว่าไม่เป็นความผิดเพราะหน่วยงานรัฐจะต้องรับผิดชอบเอง					
12. การทิ้งขยะไม่เลือกที่ หากคนในชุมชนทิ้งคนละชิ้นจะทำให้ขยะเคลื่อนชุมชนได้					

13. หากทุกคนทำความสะอาดหน้าบ้านและคัดแยกขยะมูลฝอยจะทำให้ชุมชนน่าอยู่มากขึ้น					
14. การคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้เสียเวลาโดยใช่เหตุ					
15. การคัดแยกมูลฝอยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ					

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
ลงมือทำ					
16. ปัจจุบันท่านทิ้งขยะลงที่จัดเก็บทุกครั้ง					
17. ปัจจุบันท่านคัดแยกขยะก่อนทิ้งทุกครั้ง					
18. ท่านจัดหาที่รองรับขยะบริเวณหน้าบ้านเอง					
19. ท่านร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานรัฐรณรงค์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยทุกครั้ง					
20. ท่านมีการคัดแยกขยะอันตรายทุกครั้ง					
21. ขยะอินทรีย์นำมาทำปุ๋ยหมัก เพื่อลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน					
22. ท่านมีการนำขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่เป็นประจำ					
23. ขยะที่มีค่า ท่านได้คัดแยกขยะและนำไปจำหน่ายทุกครั้ง					
24. ในที่สาธารณะ ท่านได้ทิ้งขยะตามประเภทของถังที่หน่วยงานรัฐได้จัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้ง					

ตอนที่ 3 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของท่านที่ต้องกำจัด ต่อ 1 วัน

1.ขยะอินทรีย์ ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก ใบไม้ จำนวน.....ก.ก ต่อ วัน

2.ขยะรีไซเคิล ได้แก่

กระดาษ จำนวน.....ก.ก. พลาสติก จำนวน.....ชิ้น

ขวดแก้ว จำนวน.....ชิ้น ขวดน้ำ จำนวน.....ชิ้น

อลูมิเนียม จำนวน.....ชิ้น เหล็ก ทองแดง สังกะสี จำนวน.....ชิ้น

3.ขยะทั่วไป ได้แก่ ถุงพลาสติก กล่องโฟม จำนวน.....ชิ้น/ก.ก.ต่อ วัน

4.ขยะอันตราย ได้แก่ กระจ่างสเปร์ย์ ขวดน้ำยาทำความสะอาด กระจ่างสี ทินเนอร์ หลอดไฟ แบตเตอรี่โทรศัพท์ แบตเตอรี่รถยนต์ ถ่านไฟฉาย น้ำมันเครื่อง จำนวน.....ชิ้น

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล